[2011] 1 S.C.R. 929

ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲ @ ଦାରା ସିଂହ
ବନାମ
ଭାରତ ଗଣରାଜ୍ୟ
ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005

21 ଜାନୁଆରୀ, 2011

[ପି. ସଥାଶିବମ୍ ଏବଂ ଡ. ବି.ଏସ୍. ଚୌହାନ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860 - ଧାରା 302 - ଦଙ୍ଗା, ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଏବଂ ତିନି ଜଣଙ୍କର ହତ୍ୟା - ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଏବଂ ପ୍ରସାର କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ଥିବା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅଙ୍କ ସହିତ 50-60 ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଳାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା - ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଖସି ଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବାଧା ଦିଆଯାଇଥିଲା - 14 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକରଣ ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶ - ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ 'A-1' କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ଏବଂ 'A-3' ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡକୁ କାଏମ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ - ଆବେଦନରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ବିଚାର ସମୟରେ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରି A-3 ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଚିଠିଗୁଡିକ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ - 23 ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଦିଏ, ଯଦିଓ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଟିଆଇପି ପରିଚାଳିତ ହୋଇନଥିଲା - A-3 ନିଜକୁ ଏବଂ A-1 କୁ ଦୋଷାରୋପ କରି ତାଙ୍କ ଭାଉଜଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଚିଠି ସମ୍ବୋଧିତ କରିଥିଲେ - A-3 ଯଦିଓ ଚିଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସଦୃଶ ଏବଂ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ସମର୍ଥନ କରେ - ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ A-1 ନାମରେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ ବୋଲି ସାକ୍ଷୀ ମାନଙ୍କର ପରିସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ - ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷୀ A1 ଦ୍ୱାରା ହୁଇସିଲ୍ ବଜାଇବା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି - A-3 ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ - ଘଟଣାର ତୁରନ୍ତ ପରେ A-3 ର ପଳାୟନ ଏବଂ ଗିରଫକୁ ଏଡ଼ାଇବା, ତାଙ୍କ ଦୋଷ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଆଚରଣ - ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଁ ଲଗାଇବା କାରଣରୁ ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ- ଏପରିକି ଅନିଶ୍ଚିତତା ମଧ୍ୟରେ, ସାକ୍ଷୀମାନେ A-1 ଏବଂ A-3 ର ଭୂମିକାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିଥିଲେ - ତଥାପି, ଏହି ଘଟଣା ଘଟିବାର 12 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଯାଇଥିବାରୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ନାହିଁ - A-1 ଏବଂ A-3 ର ଦୋଷ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବଜାୟ ରଖାଯାଇଥିଲା - ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପୂର୍ବ ପରୀକ୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣ ନକରି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ସେମାନଙ୍କ ପରିଚୟ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ କଥନ - ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ, ବିଶ୍ୱସନୀୟ ନୁହେଁ - ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ତଥ୍ୟର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଏବଂ ଅଭିଯୋଗ ମାମଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଦ୍ଭୁତତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, A-1 ଏବଂ A-2 ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ କାଏମ ରଖାଯାଇଛି - ଦଣ୍ଡାଦେଶ/ଦଣ୍ଡାଦେଶ - ପ୍ରମାଣ - ପରିଚୟ ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ /

ଚିହ୍ନଟ - ପରିଚୟ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡ୍ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ନହୋଇ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଫଟୋ ପରିଚୟ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପରିଚୟ - ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟ - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ଯଦିଓ ଏପରି ଚିହ୍ନଟ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଅନୁମୋଦନୀୟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିନା ବିଶ୍ୱାସ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ - ବାସ୍ତବରେ, ଅନେକ ଦିନ ଧରି, ଆଇ.ଓ. ଏବଂ ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନେ କେବେ ବି ଆଗକୁ ଆସି ନଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ଏହି ଘଟଣା ଦେଖିଛନ୍ତି - ତେଣୁ, ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ A-1 ଏବଂ A-3 ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର କଥନ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଟିଆଇପି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣ ବିନା ବିଶ୍ୱସନୀୟ ନୁହେଁ - A-1 ଏବଂ A-3 କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଲୋଗାନର ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାକ୍ଷୀ ଉକ୍ତ ଦିଗକୁ ଦୃଢ଼ କରିଥିଲେ, ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନଟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇପାରିବ - ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ

ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1963 -ଧାରା 164 - ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଏବଂ ବିବୃତ୍ତିର ଅଭିଲିଖନ - ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସରଣ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା - ପୁନରାବୃତ୍ତି - ତଥ୍ୟ ଉପରେ, ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି ଅଭିଲିଖନରେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ତରଫରୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ତ୍ରୁଟି -

ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତିରେ, ଦୋଷମୁକ୍ତ ବିବୃତ୍ତି ଦେଇଥିଲେ - ତେଣୁ, A-1 ଏବଂ A-3 ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ।

ଆବେଦନ - ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ବିରୋଧରେ ଆବେଦନ - ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ମତ ସମ୍ଭବ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସପକ୍ଷରେ ଥିବା ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ - ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ଅନୁମାନ ହେଉଛି ଅପରାଧିକ ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ରର ଏକ ମୌଳିକ ନୀତି - ତଥ୍ୟ ଉପରେ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତତା ବିଷୟରେ, ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ଗରିବ ଆଦିବାସୀ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଢୋକ୍ତିର ଅନୁପସ୍ଥିତି - ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ- ଏହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବା ଆଦେଶ କାଏମ ରହିଲା - ଅପରାଧିକ ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଦଣ୍ଡ/ଦଣ୍ଡାଦେଶ -ଆଇ.ପି.ସି. ଧାରା 302 ଅଧୀନରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ - ଦଣ୍ଡାଦେଶ - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ସାଧାରଣ ନିୟମ ହେଉଛି ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡ ଦେବା -କେବଳ ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲାରେ ମୃତ୍ୟୁ ଦଣ୍ଡର ଆଶ୍ରୟ ନିଆଯିବା ଉଚିତ ଯାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ହେବ - ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁରୁତର ତଥା ହ୍ରାସକର ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବେ- ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860 ।

ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା - ଧାରଣା - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ରାଷ୍ଟ୍ରର କୌଣସି ଧର୍ମ ରହିବ ନାହିଁ - ଏହା ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ଏବଂ ଧାର୍ମିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଧର୍ମ, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଉପାସନାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରି ସମାନ ଭାବରେ ଏବଂ ଉଚିତ୍ ସମ୍ମାନ ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିବ - କୌଣସି ଉପାୟରେ କାହାର ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ- ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ, 1950 ।

ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲା ଥିଲା ଯେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଜଣେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀ 'ଜିଏସ' ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଏବଂ ପ୍ରସାର କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ଦିନରେ, ମିଶନାରୀ ଦଳ ଚର୍ଚ୍ଚ ନିକଟରେ ଥିବା ଗ୍ରାମରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ପାଇଁ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥିଲେ । 'ଜିଏସ' ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅ ଏକ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, 60-70 ଲୋକଙ୍କ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଦେଇଥିଲେ ଏବଂ 'ଜିଏସ' ଏବଂ ତାଙ୍କ ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରୁ ବାହାରିଯିବାରେ

ବାଧା ଦେଇଥିଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଜି.ଏସ୍. ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ଜଳିଯାଇ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଅପରାଧ ଶାଖା ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ତଦନ୍ତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ, ତଦନ୍ତକୁ ସିବିଆଇକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । **14** ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆରୋପ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ **55** ଜଣ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଜେରା କରିଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପକ୍ଷ **25** ଜଣ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଜେରା କରିଥିଲା । ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । 'ଡି.ଏସ୍.'-**A-1**କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସାକ୍ଷୀମାନେ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତି ଉପରେ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଧମକ ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାରେ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି ବିଚାର କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ **A-1** କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ଏବଂ 'ଏମ୍ଏଚ'-**A-3** କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ କାଏମ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ, **A-1, A-3** ଏବଂ ସି.ବି.ଆଇ. ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ: **1.** ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜର ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ଯଥାର୍ଥ ଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, କୌଣସି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନାହିଁ । ଏପରିକି ଅନିଶ୍ଚିତତା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ, ସାକ୍ଷୀମାନେ **A-1** ଏବଂ **A-3** ର ଭୂମିକାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯାହାକୁ ସ୍ୱୀକାର ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି । ଆବେଦନକାରୀ **A-1** ଏବଂ **A-3** ର ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇଛି । ଗ୍ରହଣୀୟ ତଥ୍ୟର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ପରି ଅଭିଯୋଜନ ମାମଲାର ବିଭିନ୍ନ ଅଦୃଢତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଗରିବ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶରେ ସହମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

2.1 ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ୍ ପରି କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ/ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣକୁ ସାଧାରଣତଃ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ I ଯଦି ମାମଲାଟି ଅନ୍ୟ ତଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ **A-1** ଏବଂ **A-3** ବ୍ୟତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ଅଭାବ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମର୍ଥକକାରୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉପରେ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ହେବ I ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯଥାର୍ଥରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି, ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଏହି ଘଟଣା ଦେଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବି କରି ସମୟ ସମୟରେ ଗ୍ରାମ ପରିଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ଆଇ.ଓ. ଏବଂ ପୋଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ କେବେ ବି ଆଗକୁ ଆସି ନଥିଲେ I ତେଣୁ, ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକୃତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଟି.ଆଇ.ପି. ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ ବିନା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ **A1** ଏବଂ **A-3** ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ବିଷୟରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ।

2.2 ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଟିଆଇପି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ନହୋଇ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ବିନା ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ଫଟୋ ଏବଂ ଚିହ୍ନଟ ଦର୍ଶାଇବା ଅଭିଯୋଗ ମାମଲା ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇନପାରେ । ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ଅଦାଲତରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ଯଦି ସେ ପୂର୍ବରୁ ଜେଲରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଟିଆଇପିରେ ସମାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରନ୍ତି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଟିଆଇପି ର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ସାଂଘାତିକ ହୋଇନପାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, **A-1** ଏବଂ **A-3** ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଲୋଗାନର ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାକ୍ଷୀ ଉକ୍ତ ଦିଗକୁ ଦୃଢ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଆଇ.ଓ. ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ଅଳ୍ପ କେତେକଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଏହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ଅପରାଧୀଙ୍କ ନାମ ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଯଦିଓ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ଭୟରେ ସେମାନେ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି, ଘଟଣାର ପରଦିନ, କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀମାନେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଗ୍ରାମରେ କ୍ୟାମ୍ପ୍ କରିଥିଲେ । ଯେହେତୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର ସମୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦୁର୍ବଳ ସ୍ୱଭାବର,

ବିଚକ୍ଷଣତାର ଏକ ନିରାପଦ ନିୟମ ଭାବରେ, ସାଧାରଣତଃ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଯେଉଁମାନେ ପୂର୍ବ ଟିଆଇପି ଆଧାରରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅପରିଚିତ, ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଶପଥ ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଖୋଜିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ତେଣୁ, ଏହା ସ୍ୱଷ୍ଟ ଯେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଯଦିଓ ଗ୍ରହଣୀୟ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥନକାରୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିନା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦିଓ କିଛି ସାକ୍ଷୀ ସମର୍ଥନ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିନା କାଠଗଡାରେ ଥିବା କିଛି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ, କେବଳ କାଠଗଡା ଚିହ୍ନଟକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଏହା ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ।

ମନୁ ଶର୍ମା ବନାମ ରାଜ୍ୟ (ଏନ.ସି.ଟି., ଦିଲ୍ଲୀ) **(2010) 6 SCC 1** - ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଥିଲା ।

ଉମର ଅବଦୁଲ ସକୁର ସୋରଥିଆ ବନାମ ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ ଅଫିସର, ନାର୍କୋଟିକ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ବ୍ୟୁରୋର **AIR 1999 SC 2562;** *ଜନ ଯାଦବ ବନାମ ବିହାର ରାଜ୍ୟ* **(2002) 7 SCC 295** - ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

3. ଯଦି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ଅନୁଶୀଳନ କରାଯାଇଥାଏ, ତେବେ ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ବିରୋଧୋକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଏବଂ ସ୍ୱଷ୍ଟ ହେବ, କିନ୍ତୁ ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ସେମାନେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ମାମଲାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେମାନେ **A-1** ଏବଂ **A-3** ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱଷ୍ଟତାର ସହ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଣ୍ଡନୀୟତ୍ୱ କାରଣରୁ, ସେମାନଙ୍କର ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ, ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ସାମାନ୍ୟ ବିରୋଧାଭାଷ ରହିଛି । ଆଲୋକ, ପୋଷାକ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, କୁହୁଡ଼ି, ମୁହଁ ଆଚ୍ଛାଦିତ ଥିଲା କିମ୍ବା ନଥିଲା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏହା ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଏବଂ ପ୍ରମାଣରେ ଗ୍ରହଣୀୟ କିଛି ଘଟଣା ଏବଂ ଘଟଣା ବ୍ୟତୀତ ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ।

4.1 ସିଆରପିସି ଧାରା **164** ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନୀତିମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି:-

(i) ସିଆରପିସି ଧାରା **164**ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେବଳ ରୂପରେଖ ଅନୁସାରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ମୌଳିକ ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କଠାରୁ ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଏପରି ହେପାଜତରେ ପାଇଥିବା ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ତଦନ୍ତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆଗ୍ରହୀ ଏକ ଉତ୍ସରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବକୁ ନେଇ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନାହିଁ।

(iii) ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଏପରି ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବିଚାରରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବ ।

(iv) ଆକ୍ଷେପ ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ।

(v) ଯଦି ସେ ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କିମ୍ବା ପୋଲିସର ଚାପରୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

(vi) ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ଦିଆଯାଇ ନଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଅଧିକନ୍ତୁ, ଯେତେବେଳେ ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ହୋଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ।

(vii) ସିଆରପିସି ଧାରା **164**ର ଅନୁପାଳନ ନକରିବା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଧିକାରିତାର ଶେଷସ୍ତରକୁ ଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ କରିନଥାଏ ।

(viii) ମତାମତ ଦେବା ସମୟରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପୁଲିସର ପ୍ରଭାବ ବାହାରେ ରହିବା ଉଚିତ ।ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାରୀ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ହେତୁ ନୁହେଁ ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟିକ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ix) ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ସମୟରେ, କୌଣସି ପୋଲିସ୍ କିମ୍ବା ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବେ ନାହିଁ ।

(x) ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ଦୋଷ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ ।

(xi) ସାଧାରଣତଃ ଅଦାଲତ ଏପରି ଏକ ବିବୃତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିରୁ କିଛି ସମର୍ଥନ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି ।

ଭଗବାନ ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଏମ୍. ପି. ରାଜ୍ୟ **(2003) 3 SCC 21;** *ଶିବପ୍ପା ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ* **(1995) 2 SCC 76;** *ଡାଗଡୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ* **(1977) 3 SCC 68;** *ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ତିୱାରୀ ବନାମ ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ* **(1978) 4 SCC 474;** *କଳାବତୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ* **1953 SCR 546;** *ରାଜ୍ୟ, ଆରକ୍ଷୀ ଅଧୀକ୍ଷକ, ସି.ବି.ଆଇ./ଏସ୍.ଆଇ.ଟି. ଜରିଆରେ ବନାମ ନଳିନୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **(1999) 5 SCC 253;** *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଦାମୁ* **(2000) 6 SCC 269 -** ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଛି ।

4.2 'ଆରଏସ' ଏବଂ 'ଟିଏଚ' ର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ-ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ-**29** ଏବଂ 'ଏମଏମ', 'ୟୁକେ' ଏବଂ 'ଡିପି' ର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିବା ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ-**34**ଙ୍କର ପ୍ରମାଣର ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ ଅନେକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ସିବିଆଇ ହେପାଜତ ପରେ ତୁରନ୍ତ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଦ୍ୱାରା ଏହିପରି ବିବୃତି ନେବା ଏବଂ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯିବା ପରେ, ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା **164** ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଳନ କରାଯାଇଛି, ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବାକୁ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଚେତାବନୀ/ସତର୍କତା ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଳନ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-**29** ଏବଂ **34**ଙ୍କ ତରଫରୁ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ତ୍ରୁଟି ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୃଢ଼ ଭାବେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସିଆରପିସି ଧାରା **164** ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କର ବିବୃତ୍ତି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରମାଣପତ୍ରରେ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଯଦି ସେମାନେ ମନା କରନ୍ତି

ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ। ସିଆରପିସି ଧାରା **164,** ଉପ-ଧାରା **2** ରୁ **4** ର କଡାକଡି ଏବଂ ସଠିକ ଅନୁପାଳନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ, ସୁରକ୍ଷା ପାଳନ କରିବାରେ ବିଫଳତା କେବଳ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ କରେ ନାହିଁ ବରଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତତା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। **A-1** ଏବଂ **A-3** ବ୍ୟତୀତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ପରିସ୍ଥିତି ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇପାରିନଥିଲା ।

4.3 ସିଆରପିସି ଧାରା **164** ର ଉପଧାରା **(3)** ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ଅଭିଯୁକ୍ତ କୌଣସି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଅଟକ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବେ ନାହିଁ। ସିଆରପିସି ଧାରା **164** ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରାଯିବା ପରେ 'ଆରଏସ' କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇବା ଯଥାର୍ଥ ନୁହେଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ 'ଆରଏସ' କୁ ବଳପ୍ରୟୋଗ, ଧମକ କିମ୍ବା ପ୍ରରୋଚନା କରିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। ସେହିଭଳି, ଅଭିଯୁକ୍ତ 'ଟିଏଚ' ଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ମଧ୍ୟ ସେହି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ସତର୍କ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ଯଦି ସେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ସେହି ଆଧାରରେ ତାଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇପାରେ; ଏବଂ ଯଦି ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଯିବ ନାହିଁ । ଏହି ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିରେ ଦୋଷମୁକ୍ତ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.**-34,** ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ 'ଏମ୍.ଏମ୍.' ଙ୍କ ହାଜର ହେବାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିକୁ ଲିପିଭବଦ୍ଧ କରିଥିଲେ । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ତାଙ୍କୁ ହାଜର କରାଯିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳନ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ମାତ୍ର **10** ମିନିଟର ସମୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଯିଏ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେଇଛନ୍ତି ସେ ହେଉଛନ୍ତି 'ଡିପି', ଯାହାଙ୍କର ବିବୃତି ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ**-34** ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତିର ସମର୍ଥନ ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ ଯେ ସମଗ୍ର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତି ଦୋଷରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରି ଏବଂ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ମତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ

ମିଳିଥିଲା ଯେ ଆରୋପ ପତ୍ର ଦାଖଲ ହେବାର ବହୁ ସମୟ ପରେ ଏହି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

5. A-3ର ଦସ୍ତଖତ/ଲେଖା ନେବା କିମ୍ବା ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତଦନ୍ତକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଏଥିରେ ତ୍ରୁଟି ବାହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.**-4** ଙ୍କର ମୌଖିକ ରିପୋର୍ଟ, ଯାହାକୁ ଲିଖିତ ରୂପ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.**-23** ଙ୍କର ପ୍ରମାଣ, ଦୋଷର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ **A-3** ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରି କରାଯାଇଥିବା ତା **01.02.2002** ରିଖ ଏବଂ ତା **02.02.2002** ରିଖର ପତ୍ର ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, **A-3** ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ମାମଲାରେ ଅଭାବ ଅଛି ବୋଲି ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ।

ବମ୍ବେ ରାଜ୍ୟ ବନାମ କାଥି କାଲୁ ଓଘଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ **(1962) 3 SCR 10;** *ଏମ୍.ପି. ଶର୍ମା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **(1954) SCR 1077** ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଛି ।

6.1 A-3 ର ଭୂମିକା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ **A-3** ର ଚିଠି ଉପରେ ବହୁତ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ ଏହି ଦୁଇଟି ଚିଠିର ଗ୍ରହଣୀୟତା ଉପରେ ଏକ ଗମ୍ଭୀର ଆପତ୍ତି ଉଠାଯାଇଥିଲା, ବିଚାର ସମୟରେ ଏହି ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ**-23** ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଯୋଗାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଉପରେ ନିର୍ବିଘ୍ନ ଭାବରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇପାରିବ । ଏପରିକି ତାଙ୍କ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଟିଆଇପି ପରିଚାଳିତ ହୋଇନଥିଲା ।

6.2 ତାଙ୍କ ଭାଉଜ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.**-9**ଙ୍କୁ **A-3** ସମ୍ବୋଧିତ କରିଥିବା ଏକ ଚିଠି ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ନିର୍ଭର କରିଥିଲା । ଉକ୍ତ ଚିଠିଟି ହେଉଛି ନିଜକୁ ଏବଂ **A-1** କୁ ଦୋଷାରୋପ କରି ଅଭିଯୁକ୍ତ **A-3** ର ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି । ଉକ୍ତ ଚିଠିରେ **A-3** ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ସେ **A-1** ସହିତ 'ଜିସୁ' (ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀ) କୁ ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ସାକ୍ଷୀମାନେ

ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ 'ଜିଏସ୍' ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ଜାଳିଦେବା ପରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ 'ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି' ଏବଂ 'ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍' ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ଚିଠିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

6.3 A-3 ସିଆରପିସି ଧାରା **313** ଅନୁଯାୟୀ **04.02.2002** ରେ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ **24.03.2003** ରେ ଧାରା **313** ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସିଆରପିସି ଧାରା **313** ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବ ଯାଞ୍ଚରେ ସେ ଗାଡି ଗୁଡିକରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିଲେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତିର ଏକ ଅଂଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଏବଂ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ ।

6.4 ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ **A-3** ଯଦିଓ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଚିଠିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର, କିମ୍ବା ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରାଧିକ ତଥ୍ୟର ସ୍ୱୀକୃତି ଅଟେ । ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-**23** ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଏହି ଅପରାଧରେ ଜଣେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଭାବେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-**23** ଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିବା ପରି, ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମର୍ଥନ କରେ । ଏହିପରି ଭାବରେ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ଚିହ୍ନଟ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ମାମଲା ଅଟେ ଏବଂ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଟିଆଇପି ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧିକ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ, ଅପରାଧରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଉକ୍ତ ଚିଠି ଦ୍ୱାରା ଦୃଢ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ।

6.5 ଯଦିଓ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ ତାଙ୍କ **01.02.2002** ଏବଂ **02.02.2002**ର ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି ଯେଉଁ ପ୍ରକାରେ **A-3** କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ତାହା ଉପରେ ଏକ ଆପତ୍ତି ଉଠାଯାଇଥିଲା, ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ଯେତେବେଳେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କ ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ଜିଦ୍ ଧରିଥିଲେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରିଜାଇଡିଂ ଅଫିସରଙ୍କୁ

ସ୍ଥାପିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାକୁ ପଡିବ । **A-3** ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ-**23** ର ସମର୍ଥନକାରୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସରଣ କରି, **A-1** ସହିତ ଅପରାଧରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଦଙ୍ଗା, ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଏବଂ ତିନି ଜଣଙ୍କର ହତ୍ୟା ହୋଇଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ **A-3** ଘଟଣା ପରେ ତୁରନ୍ତ ପଳାୟନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଗିରଫକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ପଳାୟନ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମ, **1872** ର ଧାରା **8** ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସହିତ ଏହାକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲେ, ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-**23**ର ପ୍ରମାଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି ତାଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅନୁସରଣ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

7.1 ଯଦିଓ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣରେ ଅନେକ ଅସଙ୍ଗତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ **A-1** ଏବଂ **A-3** ବ୍ୟତୀତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଏହି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ କାରଣରୁ 'ଜିଏସ' ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପିଲା ଶୋଇଥିବା ଭ୍ୟାନରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଜାଳି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା କାରଣରୁ ଏହି ତିନି ଜଣଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି, ଏହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। ଗାଡି ଭିତରୁ ନିଆଁ ବାହାରିଥିଲା ଏବଂ ଇନ୍ଧନ ଟାଙ୍କିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପରେ ବାକି ଗାଡ଼ିକୁ ନିଆଁ ବ୍ୟାପିଥିଲା ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନାହିଁ । ଏପରି ଉପସଂହାରର କୌଣସି ଆଧାର ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଭୂମିକା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏବଂ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ ।

7.2 ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଲଗାତାର ଭାବେ କହିଥିଲେ ଯେ ଘଟଣା ସମୟରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ **A-1** ନାମରେ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ଭାବରେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ଘଟଣାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏତଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସ୍ଲୋଗାନ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସ୍ଲୋଗାନଟି **A-1** ନାମରେ ରହିଛି, ଯାହା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ । ଏହା ସହିତ,

କେତେକ ସାକ୍ଷୀ ଫଟୋ ପରିଚୟ ଚିହ୍ନଟ ଦ୍ୱାରା A-1କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଏହା ସହିତ, ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷୀ A-1ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୁଇସିଲ୍ ବଜାଇବା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ।

8. ଏହି ଉପସ୍ଥାପନା ଯେ କେବଳ ସିବିଆଇର ଆଇ.ଓ. ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-55 ଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପରେ ହିଁ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ବଳ ପୂର୍ବକ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେଇଥିବା କାରଣରୁ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ସମଗ୍ର ମାମଲାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ ପଡିବ, ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କିଛି ସାକ୍ଷୀ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କିମ୍ବା ଘଟଣାର ପରଦିନଠାରୁ କ୍ୟାମ୍ପ୍ କରୁଥିବା ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଘଟଣା ବିଷୟରେ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରିନଥିଲେ । ତେବେ, ସି.ବି.ଆଇ. ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ବିଶେଷ କରି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-55 ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟାସ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଯଦିଓ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ କେତେକ ତ୍ରୁଟି ରହିଛି, ତାହାକୁ ହେୟଜ୍ଞାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏହି ଘଟଣାର ସାକ୍ଷୀ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟକରଣ କରାଯାଉଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ପରିବାରର ବଡ଼ ସଦସ୍ୟମାନେ ଅଭିଯୋଜନ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇନଥିଲେ । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ବୟସ୍କମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ପାରିଥାଆନ୍ତା ଏବଂ ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-5 ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା, ଯିଏକି ଘଟଣା ଦିନ ନାବାଳକ ଥିଲେ ।

9. ଆଇ.ପି.ସି. ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ, ସାଧାରଣ ନିୟମ ହେଉଛି ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ କେବଳ ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲାରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଏକ ମାମଲା ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲା ମଧ୍ୟରେ ଆସୁଛି କି ନାହିଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଗୁରୁତର ତଥା ହ୍ରାସକର ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅପରାଧରେ କିଛି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା କି ନାହିଁ ଯାହା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡକୁ ଅଯଥେଷ୍ଟ କରିଥାଏ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରେ । ତେବେ, ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସଂଘଟିତ ହେବାର 12 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଗଲାଣି, ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

ବଚନ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ **1980 SC 898;** *ମଛି ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* **(1983) 3 SCC 470;** *କେହର୍ ସିଂହ ବନାମ ରାଜ୍ୟ (ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ)* **(1988) 3 SCC 609-** ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଥିଲା ।

10.1 କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ବିଷୟରେ, ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ମତ ସମ୍ଭବ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଥିବା ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ । ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ଅନୁମାନ ହେଉଛି ଅପରାଧିକ ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ର ଏକ ମୌଳିକ ନୀତି । ଆହୁରି, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ଅନୁମାନ ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ସୁଦୃଢ଼, ପୁନର୍ବାର ନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ମଜବୁତ ହୋଇଛି ।

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ **(2009) 14 SCC 501;** *ସମ୍ଭାଜୀ ହିନ୍ଦୁରାଓ ଦେଶମୁଖ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ* **(2008) 11 SCC 186;** *ରଘୁନାଥ ବନାମ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ* **(2003) 1 SCC 398;** *ଅଲ୍ଲାରଖା କେ. ମନସୁରୀ ବନାମ ଗୁଜରାଟ ରାଜ୍ୟ* **(2002) 3 SCC 57 -** ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଥିଲା ।

10.2 ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ତରଫରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଢୋକ୍ତିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସମ୍ପୃକ୍ତତା ବିଷୟରେ, ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ଗରିବ ଆଦିବାସୀ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଯେପରି ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । କେତେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆଦେଶ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ଉପସଂହାର ସହ ସହମତି ରହିଛି ।

11. ଭାରତ ଭଳି ଏକ ଦେଶରେ, ଯେଉଁଠାରେ ଜାତି କିମ୍ବା ଧର୍ମ ଆଧାରରେ ଭେଦଭାବ ନିଷିଦ୍ଧ, ଅନ୍ୟ ଜାତି କିମ୍ବା ଧର୍ମର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜୀବନ ନେବା ସମାଜ ଉପରେ ଏକ ବିପଜ୍ଜନକ ଏବଂ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ । ଏହା ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାମାନେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିବା ଶୃଙ୍ଖଳିତ ସମାଜର ମୂଳାଧାରକୁ ଆଘାତ କରୁଛି । ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ଧାରଣା ହେଉଛି ଯେ ରାଜ୍ୟର କୌଣସି ଧର୍ମ ରହିବ ନାହିଁ । ଧର୍ମ, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଉପାସନାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରି ରାଷ୍ଟ୍ର ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ଏବଂ ଧାର୍ମିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ସମାନ ଏବଂ ସମାନ ସମ୍ମାନ ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିବ । ଏହା ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ଭାରତର ଅସଂଖ୍ୟ ଧର୍ମ

ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ସମୃଦ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଣିବାରେ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଧର୍ମର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସମାନ ସମ୍ମାନ ମାଧ୍ୟମରେ ସାକାର ହେବ । କାହାରି ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସରେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିଧି ସନ୍ଦର୍ଭ:

(2010) 6 SCC 1	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **11**
AIR 1999 SC 2562	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **14**
(2002) 7 SCC 295	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **15**
(2003) 3 SCC 21	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **22**
(1995) 2 SCC 76	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **23**
(1977) 3 SCC 68	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **24**
(1978) 4 SCC 474	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **25**
1953 SCR 546	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **26**
(1999) 5 SCC 253	ନିର୍ଭରଶୀଳ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **27**
(2000) 6 SCC 269	ନିର୍ଭରଶୀଳ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **28**
(1962) 3 SCR 10	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **35**
(1954) SCR 1077	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **35**
AIR 1980 SC 898	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **43**
(1983) 3 SCC 470	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **43**
(1983) 3 SCC 609	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **43**
(2009) 14 SCC 501	ନିର୍ଭରଶୀଳତା	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **45**

(2008) 11 SCC 186	**ନିର୍ଭରଶୀଳତା**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 45**
(2003) 1 SCC 398	**ନିର୍ଭରଶୀଳତା**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 45**
(2002) 3 SCC 57	**ନିର୍ଭରଶୀଳତା**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 45**

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005 ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 239/2003ରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକଙ୍କର 19.05.2005 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଏହା ସହିତ

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1259/2007 ଏବଂ 2005 ର 1357-1365 ।

ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିବେକ କେ. ତନଖା, କେଟିଏସ୍ ତୁଳସୀ, ରତ୍ନାକର ଦାଶ, ଏ. ମରିୟାପୁଥମ, ମୃଣ୍ମୟୀ ସାହୁ, ଶିବୋ ଶଙ୍କର ମିଶ୍ର, ରାଜ କୁମାର ପରାଶର, ପ୍ରିୟଙ୍କା ଅଗ୍ରୱାଲ, ସୁମୀର ସୋଧି, ପ୍ରତୁଲ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ବୈଭବ ଶ୍ରୀବାସ୍ତବ, ଡି. କୁମାନନ, ଆର. ସଞ୍ଚେତି, କେ. ସୁଧାକର, ଏସ୍. ୱାସିମ, ଏ. କାଦ୍ରି, ଅରବିନ୍ଦ କୁମାର ଶର୍ମା ପ୍ରମୁଖ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏହି ରାୟ **ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ପି. ସଥାସିଭମ୍** ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

1. ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଜଣେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲୀୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀ-ଗ୍ରାହାମ ଷ୍ଟୁଆର୍ଟ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅ, ଯଥା ପ୍ରାୟ 10 ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ଫିଲିପ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ପ୍ରାୟ 6 ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ଟିମୋଥି ଷ୍ଟେନ୍ସ, ଏହି ତିନିଜଣଙ୍କ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡର ଏକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମାମଲା ସହିତ ଜଡିତ ।

2. ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 239/2003ରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ଯେଉଁଥିରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକରଣକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି, ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲ୍ @ଦାରା ସିଂ ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005 ଦାୟର କରିଛନ୍ତି । ସେହି ସମାନ ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ତାହାର ନିଶ୍ଚିତକରଣକୁ ଆପତ୍ତି

କରି ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1259/2007 ଦାୟର କରିଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରାଯିବା ବିରୋଧରେ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସଂସ୍ଥା (ସଂକ୍ଷେପରେ "ସି.ବି.ଆଇ") ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 2005ର 1357-1365 ଦାୟର କରିଥିଲା । ଯେହେତୁ ସମସ୍ତ ଆବେଦନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମିଳିତ ରାୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ 22.01.1999/23.01.1999 ର ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ଘଟିଥିବା ସମାନ ଘଟଣା ସହିତ ଜଡିତ, ଏହି ରାୟ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରାଯାଉଛି ।

3. ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

(a) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଜଣେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀ ଗ୍ରାହାମ ଷ୍ଟୁଆର୍ଟ ଷ୍ଟେନସ୍ ଆଦିବାସୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର କୁଷ୍ଠରୋଗୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅ, ଯଥା ଫିଲିପ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ଟିମୋଥି ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କୁ 22.01.1999/23.01.1999 ର ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ସେମାନଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ସହିତ ଜାଳି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ମୃତ-ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଏବଂ ପ୍ରସାର କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲେ । ମନୋହରପୁର, ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ଆନନ୍ଦପୁର ପୋଲିସ ଷ୍ଟେସନ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଏକ ଦୁର୍ଗମ ଆଦିବାସୀ ଗ୍ରାମ । ପ୍ରତିବର୍ଷ, ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ତୁରନ୍ତ ପରେ, ଉକ୍ତ ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ ଜଙ୍ଗଲ ଶିବିର ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ଗାଁକୁ ଆସୁଥିଲେ । ତଦନୁସାରେ, 20.01.1999 ରେ, ମୃତ - ଷ୍ଟେନ୍ସ, ତାଙ୍କ ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅ ଫିଲିପ ଏବଂ ଟିମୋଥି ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ ମନୋହରପୁର ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦୁଇ ଦିନ ପାଇଁ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରି ଏହି ଶିବିର ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ ।

(b) 22.01.1999 ରେ, ମିଶନାରୀ ଦଳ, ସବୁଦିନ ପରି ଚର୍ଚ୍ଚ ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ପାଇଁ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥିଲେ । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ନାବାଳକ ପୁଅ ଚର୍ଚ୍ଚ ବାହାରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ନିଜ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, 60-70 ଲୋକଙ୍କ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଘଟଣାସ୍ଥଳକୁ ଆସି ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଶୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ମୃତକଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରୁ ବାହାରିବା ପାଇଁ ବାଧା ଦେଇଥିଲେ, ଯାହାଫଳରେ ତିନିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ିରେ ଜଳି ଯାଇଥିଲେ । ପରଦିନ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସକୁ ଏହି ଘଟଣା ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

(c) ଯେହେତୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ତଦନ୍ତ ଜାରି ରଖିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲା, 23.04.1999 ରେ ଏହାକୁ ରାଜ୍ୟ ଅପରାଧ ଶାଖାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ଏପରିକି ଅପରାଧ ଶାଖା ମଧ୍ୟ ତଦନ୍ତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା, ଶେଷରେ ତଦନ୍ତକୁ ସିବିଆଇକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା ।

(d) 03.05.1999 ରେ, ସିବିଆଇ ତଦନ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରେ, ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 22.06.1999 ରେ ଆରୋପ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଆରୋପ ପତ୍ର ଆଧାରରେ, 14 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ, ଜଣେ ନାବାଳକର କିଶୋର ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା ।

(e) ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ 55 ଜଣ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିବାବେଳେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପକ୍ଷରୁ 25 ଜଣ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । 15.09.2003 ଏବଂ 22.09.2003 ତାରିଖର ଏକ ମିଳିତ ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା, ଦୌରା ବିଚାରପତି, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005ରେ ଦାରା ସିଂ-ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଥିଲା ।

(f) ମୃତ୍ୟୁ ସହ ଜଡ଼ିତ ବିଚାରାର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏକାଠି ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 19.05.2005 ତାରିଖର ମିଳିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ସାକ୍ଷୀମାନେ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଧମକ ଏବଂ ବାଧ୍ୟକରଣରେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ଦାରା ସିଂହଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ । ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତକରଣ ଏବଂ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ, ଦାରା ସିଂହ ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ ଯଥାକ୍ରମେ ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005 ଏବଂ 1259/2005

ଦାୟର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସିବିଆଇ ଏହି ଅଦାଲତରେ ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 2005 ର 1357-65 ଦାୟର କରିଥିଲା ।

4. ଅଭିଯୁକ୍ତ/ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଟିଏସ୍ ତୁଳସୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରତ୍ନାକର ଦାଶ, ଏବଂ ସିବିଆଇ ପକ୍ଷରୁ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିବେକ କେ. ତନଖାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲୁ ।

5. ଦୋଷମୁକ୍ତି ବିରୋଧରେ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ଆବେଦନ ଗୁଡିକରେ ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲ୍ @ଦାରା ସିଂ (A1) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ହାଜର ବିଦ୍ୱାନ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଟିଏସ୍ ତୁଳସୀ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଆମ୍ଭର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଯୁକ୍ତିମାନ ଉଠାଇଛନ୍ତି:-

(i) ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1973 ର ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ (ଏହା ପରେ 'ସିଆରପିସି' ଭାବରେ ସୂଚିତ) ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି, ବିଶେଷ କରି ରବି ସୋରେନ (A9), ମହାଦେବ ମହନ୍ତ (A11) ଏବଂ ତୁରାମ ହୋ (A12) ଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ସମସ୍ତ ସହଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତରୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେହିଭଳି, ଦୟାନିଧି ପାତ୍ର @ଦୟା (A14) ଙ୍କୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପାଇଁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଉମାକାନ୍ତ ଭୋଇ (A13) ଜାମିନରେ ରହିଥିବାବେଳେ ନିଜର ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର, ଦୋଷମୁକ୍ତି ପ୍ରକାର ହୋଇଥିବାରୁ ଏବଂ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ପରେ କରାଯାଇଥିବାରୁ, ଏହା ଫଳପ୍ରଦ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ।

(ii) ଯେହେତୁ ସିବିଆଇର ଆଇ.ଓ. ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55) ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତଦନ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ପରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ରେକର୍ଡିଂ କରାଯାଇଥିଲା, ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା କେତେ କଠୋର ବଳ ପ୍ରୟୋଗର କୌଶଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା ।

(iii) ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନଙ୍କ ବିବୃତି ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଅଟେ ।

(iv) ଏପରି ଅନେକ ପରିସ୍ଥିତି ରହିଛି ଯାହା ବାହାରୁ ନିଆଁ ଲାଗିବା ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ନିଆଁ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ଏବଂ ଅନେକ ପରିସ୍ଥିତି ରହିଛି ଯାହା ଯାନ ଭିତରୁ ବାହାରିଥିବା ନିଆଁ ଏବଂ ପରେ ଇନ୍ଧନ ଟ୍ୟାଙ୍କରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଗାଡ଼ିକୁ ବ୍ୟାପିଛି ସହିତ ସୁସଂଗତ ।

(v) ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ବିରୋଧରେ ଅପିଲ ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ମତ ସମ୍ଭବ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ରହିଥିବା ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

6. ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3) ଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଶ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତୁଳସୀଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଦୋହରାଇ, (A3) ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ମାମଲାରେ ତ୍ରୁଟି ଥିବା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ।

7. ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିବେକ ତନଖା ମୌଖିକ ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମକୁ ନେବା ପରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିକୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଖଣ୍ଡନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପସ୍ଥାପନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇଥିଲେ: -

(i) (A1) ସପକ୍ଷରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଏବଂ (A3) ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ । ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣର ତର୍ଜମା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଯୌକ୍ତିକ ଅଟେ ଏବଂ ଏହା ବାର ଜଣ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ଭୁଲ ଭାବରେ ଅଣଦେଖା କରିଥିଲେ ।

(ii) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେହି ଗାଁର ତିନି ଅଭିଯୁକ୍ତ ଯଥା ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3), ଓଜେନ୍ @ସୁରେଶ ହାଁସଦା (A7) ଏବଂ ରେଣ୍ଟା ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A10) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ପରିଚିତ ଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡ୍ (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ଟିଆଇପି') ଆୟୋଜନ କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

(iii) ଟିଆଇପି କରାଯାଇ ନଥିଲା, ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନଟ ସନ୍ଦେହଜନକ ଥିଲା, କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ 11 ଜଣ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ ।

(iv) ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ଏବଂ ଟି.ଆଇ.ପି. ରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ସମର୍ଥନକ୍ଷମ ଉପଯୋଗୀତା ।

(v) ସିଆରପିସି ର ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି ତଥା ଦାରା ସିଂ (A1) ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3)ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ନ୍ୟାୟିକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣଦେଖା କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଇନରେ ଏକ ଗୁରୁତର ତ୍ରୁଟି କରିଥିଲେ ।

(vi) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅପରାଧଜନିତ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତିକୁ ଦୋଷମୁକ୍ତି ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଆଧାରରେ ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ବୁଝିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତିରେ (A9), (A11), (A12), (A13) ଏବଂ (A14) ଅପରାଧ ଘଟାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଯୋଜନାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ।

(vii) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସି.ବି.ଆଇ. ର ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଅଧିକାରୀ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55)ଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିକୂଳ ମନ୍ତବ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ନୁହେଁ ଏବଂ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ନୁହେଁ ।

(viii) ଯେହେତୁ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏହି ଘୃଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ସୂତ୍ରପାତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହାକୁ ସଂଗଠିତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଜଳୁଥିବା ଗାଡ଼ିରୁ ବାହାରକୁ ଆସିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବାଧା ଦେଇଥିଲେ, ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।

(ix) 11 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯେଉଁ କାରଣ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି, ତାହା ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାୟ ବାତିଲ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ ।

8. ଆମେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନା ଉପରେ ବିଚାର କରିଛୁ ଏବଂ ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପକ୍ଷଙ୍କ ତରଫରୁ ରଖାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ମୌଖିକ ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛୁ ।

9. ମୌଖିକ ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟ, ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆକାରରେ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ସହିତ, ଆମକୁ ଜାଣିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଦାରା ସିଂ (A1) ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3) ଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର

ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଏବଂ ଦଣ୍ଡ ସମର୍ଥନଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ କି ନାହିଁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ

10. ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ବିବୃତ୍ତି ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଅଟେ । ଏହା ତାଙ୍କର ଆହୁରି ଦାବି ଯେ ଘଟଣାର ଅତିରଞ୍ଜିତ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ସଂସ୍କରଣ ସେହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ସାକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିବା କଷ୍ଟକର କରେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଏହା ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ଦାବି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟ ଏବଂ ଏହା ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦାରା ସିଂ (A1) ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3) ଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଭୁଲ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

(i) ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ବସି ଟୁଡୁ, ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2 ତାଙ୍କ ଗାଁର ପୂର୍ବରୁ ଜଣାଶୁଣା ଅଭିଯୁକ୍ତ ଓଜେନ ହାନ୍ସଦାକୁ କାଠଗଡାରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ତଥାପି, ସିଆଇଡି ଦ୍ୱାରା 04.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 05.06.1999 ରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରେ, ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ସେ ଜଣେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଅଟନ୍ତି । ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଘର ଘଟଣା ସ୍ଥଳ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପରେ ମନୋହରପୁର ଚର୍ଚ୍ଚକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ରାତିରେ ସେଠାରେ ରହିଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଅଦାଲତ ଭିତରେ, ତାଙ୍କ ବୟାନ ସମୟରେ, ସେ ପ୍ରଥମେ ଭୁଲ ଭାବରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ରଜତ କୁମାର ଦାସଙ୍କୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଓଜେନ ହାଁସଦା ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତଥାପି, ଯେତେବେଳେ ସେ ଅଦାଲତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଦେଖିପାରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଓଜେନ ହାଁସଦାଙ୍କୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ମଶାଲ ଲାଇଟ୍ ଏବଂ ଲାଠି ଧରି ଚର୍ଚ୍ଚ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥିବା 60 ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ କୁକୁରମାନଙ୍କ ଭୁକିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ଶୋଇବାରୁ ଉଠି ଘରୁ ବାହାରି ଆସିଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ପ୍ରାୟ 60 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଚର୍ଚ୍ଚ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଛନ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଗାଡି ପାର୍କିଂ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ଦେଇନଥିଲେ । ତେଣୁ, ସେ ଖଳା ଆଡକୁ ଗଲେ, ଯେଉଁଠାରୁ ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ

ଲୋକମାନେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଛନ୍ତି । ପରେ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ଦେଖିଥିଲେ । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଯେଉଁ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ, ତାହାର ଚକ ଜୋରରେ ଫାଟି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ଜଳି ଯାଇଥିଲେ । ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଥିବା ଲୋକମାନେ "ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ କେବଳ ଓଜେନ @ ସୁରେଶ ହାଁସଦାଙ୍କୁ ମୁହଁ ଦେଖି ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଟିଆଇପି ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ ବିଚାର ସମୟରେ ଓଜେନ @ ସୁରେଶ ହାଁସଦାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଷ୍ଠିତ କୌଣସି ଟିଆଇପି ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ପୋଲିସ/ସିଆଇଡି ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା, ତଥାପି ସେ ଓଜେନ @ସୁରେଶ ହାଁସଦାଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ । ଯଦିଓ ସେ ବାରଣ୍ଡାରେ ରଖିଥିବା ଦୀପ (ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବେ ଡିବିରି କୁହାଯାଉଥିବା) ର ଆଲୋକ ଦ୍ୱାରା ଓଜେନ @ ସୁରେଶ ହାଁସଦାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିବା ଦାବି କରିଛନ୍ତି, ଏହା ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ହେବ ଯେ ଏହା ଘୋର ଶୀତ ଋତୁର ମଧ୍ୟରାତ୍ରି ଥିଲା ଏବଂ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଦୀପ ରଖିଥିବା ଉପରେ କୌଣସି ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଜେରାରେ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସେ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ ।

(ii) ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷରୁ ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ହେଉଛନ୍ତି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3, ପଲ ମୁର୍ମୁ । ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ 1997 ମସିହାରେ ସେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା 23.01.1999 ରେ, CID ଦ୍ୱାରା 10.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 20.04.1999 ରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ସହ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଉଥିଲେ । ସେ ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ସହ 20.02.1999 ରେ ମନୋହରପୁର ଗସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ଏକ ଅଲଗା ଗାଡ଼ିରେ ଥିଲେ ଏବଂ ସାକ୍ଷୀ ଅନ୍ୟ ତିନି ଜଣଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗାଡ଼ିରେ ଥିଲେ । 22.01.1999 ର ରାତିରେ, ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ, ଯାହା ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ କରାଯାଇଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ ଜଣକ ଏକ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ, ଯାହା ଚର୍ଚ୍ଚ ପଛପଟେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, ନିମାଇ ହାଁସଦା (ଗାଡ଼ିର ଡ୍ରାଇଭର) ତାଙ୍କୁ ଉଠେଇଦେଲେ । ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକୁ ବାଡ଼ଉଥିବାର ଶବ୍ଦ ସେ ଶୁଣିଥିଲେ । ସେ ନିମାଇ ହାଁସଦାଙ୍କ ସହ ଚର୍ଚ୍ଚ

ପାଖକୁ ଗଲେ ଏବଂ ଦେଖିଲେ ଯେ 60-70 ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଗାଡି ତଳେ ନଡ଼ା ପକାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଶୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିର କାଚକୁ ତିନି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଲାଠିରେ ଆଘାତ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ମଶାଲକୁ ଗାଡ଼ି ମଧ୍ୟକୁ ଦେଖାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କ ଦାଢ଼ି ଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ କାଠଗଡାରେ ଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଇଙ୍ଗିତ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଦାଢ଼ି ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ତାଙ୍କ ଭଳି ଦେଖାଯାଉଥିଲେ । କାଠଗଡାରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଚିହ୍ନଟ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ତଥାପି, ସେ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ବୋଲି ସ୍ଲୋଗାନ ଶୁଣିବା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଜୋର ଦେଇଥିଲେ ଯାହା ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ ।

(iii) ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ହେଉଛନ୍ତି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4, ରୋଲିଆ ସୋରେନ । ସେ ହିଁ ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର୍. ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା 23.01.1999 ରେ, CID ଦ୍ୱାରା 03.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 09.04.1999 ରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମନୋହାପୁର ଗ୍ରାମ (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ର ବାସିନ୍ଦା ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଗ୍ରାହାମ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ 20.01.1999 ରେ ମନୋହରପୁର ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । 22.01.1999 ରାତିରେ, ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା 1208 ନମ୍ବର ବିଶିଷ୍ଟ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଗାଡି ନମ୍ବର 952 ମଧ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ କରାଯାଇଥିଲା । ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଘର ଚର୍ଚ୍ଚର ଦକ୍ଷିଣରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା, ଚାରିଟି ଘର ଅଲଗା ଥିଲା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଗାଡିଗୁଡିକ ତାଙ୍କ ଘର ସାମ୍ନାରେ ଥିବା ରାସ୍ତାରୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇଥିଲା । 22.01.1999 ରାତିରେ, ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇଥିଲେ ଏବଂ କହିଥିଲେ ଯେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଲାଠି ଏବଂ ମଶାଲ ଧରି ଚର୍ଚ୍ଚ ଆଡ଼କୁ ଯିବାର ସେ ଦେଖିଥିଲେ । ଗାଡି ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ 100 ଫୁଟ ଚାଲିବା ପରେ ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଶୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଲାଠି ମାଡ଼ କରୁଥିଲେ ଏବଂ 952 ନମ୍ବର ଥିବା ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିସାରିଥିଲା । ଦଳର ତିନି-ଚାରି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କୁ କଲାର୍ ଦ୍ୱାରା ଧରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଗାଡି ଆଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ବାରଣ କରିଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଟୋପି ଏବଂ ମୁହଁ ମଫଲର ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ ଜଣକ ଗାଁ ଆଡ଼କୁ ଯାଇ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଡାକିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସାକ୍ଷୀ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ ଚର୍ଚ୍ଚ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ଉଭୟ ଗାଡି ଜଳି ଯାଇଥିଲା । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ

ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ମଧ୍ୟ ଜଳି ଯାଇଥିଲେ । ପରଦିନ ରାତି ପ୍ରାୟ ୨ଟା ବେଳେ, ଆନନ୍ଦପୁର ଥାନାର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀ (ଓ.ଆଇ.ସି.) ତାଙ୍କ ଲିଖିତ କାଗଜ ଦେଖାଇଥିଲେ ଏବଂ କହିଥିଲେ ଯେ ଏହା ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର୍. ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ସେ ସେଥିରେ ଦସ୍ତଖତ କରିଥିଲେ । ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା ସମୟରେ ସାକ୍ଷୀ ତାଙ୍କ ଦସ୍ତଖତକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ ସେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଆରୋପ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର୍. ରେ ହିଁ ଏହି ସାକ୍ଷୀ କହିଥିଲେ ଯେ ଘଟଣା ସମୟରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ "ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ବୋଲି ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ ।

(iv) ସିଙ୍ଗୋ ମାରାଣ୍ଡି (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 5) ଙ୍କୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଭାବେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଓଜେନ ହାଁସଦାଙ୍କ ନାମ ନେଇଥିଲେ, ତାଙ୍କ ବୟାନରେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଏବଂ କାଠଗଡାରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସି.ଆଇ.ଡି. ଦ୍ୱାରା 03.02.1999ରେ ଏବଂ ସି.ବି.ଆଇ. ଦ୍ୱାରା 07.06.1999ରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସାକ୍ଷୀ ମନୋହରପୁର (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ର ବାସିନ୍ଦା । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ 1999 ମସିହା ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା ଦିବସରେ, ତାଙ୍କ ମାଆଙ୍କ ସହ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ଦେଖିବା ପରେ, ସେ ଗାଲୁର ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ମାଆ ତାଙ୍କ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବସିଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, ତାଙ୍କ ମାଆ ତାଙ୍କୁ ଉଠେଇଦେଲେ । ସେ ଚର୍ଚ୍ଚ ନିକଟରେ କିଛି ଜଳୁଥିବା ଦେଖିଥିଲେ ଏବଂ ରାସ୍ତା ଆଡକୁ ଏକ ଗାଡ଼ି ଯାଉଥିବାର ଦେଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଗାଁର ଓଜେନ୍ ଏବଂ ଚେଞ୍ଚୁ ମଶାଲ ଏବଂ ଲାଠି ନେଇ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ କିଛି ଲୋକ ସେଠାରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରୁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଆଁ ପାଖକୁ ନ ଯିବାକୁ ଚେତାବନୀ ଦେଲେ । ଏହା ପରେ, ସେ ତିନିଥର ହୁଇସିଲ ବାଜୁଥିବାର ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ବୋଲି ସ୍ଲୋଗାନ ଦେବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ସେହି ସମୟରେ ସେ କଟକରେ ପଢୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ମାଆ ଭଦ୍ରକରେ ଶ୍ରମିକ ଭାବେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ ଯେ ଘୋର ଶୀତଋତୁରେ ମଧ୍ୟରାତ୍ରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ମାଆ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା ସହିତ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବାରଣ୍ଡାରେ ଶୋଇବାର କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା ।

(v) ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ହେଉଛନ୍ତି ନିମାଇ ହାଁସଦା (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10) । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା 23.01.1999 ରେ, CID ଦ୍ୱାରା 11.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 20.04.1999 ରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରିକୁ ସେ ଚିହ୍ନଟ କରିନଥିଲେ । ସେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଡ୍ରାଇଭର ଥିଲେ । ଗାଡି ନମ୍ବର 1208 ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ 20.01.1999 ରେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଆସିଥିଲେ । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଉକ୍ତ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ 22.01.1999 ର ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, ବିସ୍ଫୋରଣ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ଉଠିଥିଲେ । ସେ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିକୁ ପିଟିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଶୋଇଥିଲେ । ସେ ଗାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିଗଲେ ଏବଂ ଦେଖିଲେ ଯେ କିଛି ଲୋକ ଗାଡ଼ିକୁ ଲାଠିରେ ପିଟୁଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ 952 ନମ୍ବର ଗାଡିର କାଚ ଫଳକ ଭାଙ୍ଗିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ଜଣେ ବାଳକ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଗାଡିର ଆଗ ଡାହାଣ ଚକରେ ନଡା ବିଡ଼ା ପକାଇଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସାକ୍ଷୀ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ, ସେହି ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ଗଲେ, କିନ୍ତୁ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ । ସେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଫେରିବା ପରେ ଉଭୟ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ଦେଖିଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀଜଣକ କହିଥିଲେ ଯେ ଲାଠିରେ ସଜ୍ଜିତ ଏବଂ ମଶାଲ ଧରିଥିବା ପ୍ରାୟ 30-40 ଲୋକ ଥିଲେ । ସେମାନେ 'ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି "ଏବଂ" ଦାରା ସିଂହ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ସକାଳ 3ଟାରେ ନିଆଁ ଲିଭିଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳକୁ ଉଭୟ ଗାଡି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳି ଯାଇଥିଲା । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ଜଳିଯାଇଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା କୌଣସି ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ ।

(vi) ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 11, ଭକ୍ତ ମାରାଣ୍ଡିଙ୍କୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଭାବେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷରୁ ପଚରାଉଚରା କରାଯାଇଥିଲା । ସେ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ ଏବଂ ରଜତ କୁମାର ଦାସଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ କିମ୍ବା ସି.ଆଇ.ଡି. ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ବରଂ ସି.ବି.ଆଇ. ଦ୍ୱାରା 05.06.1999ରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମନୋହରପୁର ଗ୍ରାମ (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ର ବାସିନ୍ଦା । ତାଙ୍କ ଘର ଚର୍ଚ୍ଚରୁ ଦୁଇଟି ଘର ଛାଡି ଅବସ୍ଥିତ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ମୃତ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କୁ ସେ ଜାଣିଥିଲେ । ସେ ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିରେ 20.01.1999 ରେ ମନୋହରପୁର

ଗସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ରାତିରେ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଗାଡି ଭିତରେ ଶୋଉଥିଲେ । ସବୁ ଦିନ ପରି 22.01.1999 ର ରାତିରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଏକ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, ବିସ୍ଫୋରଣ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସାକ୍ଷୀ ଜଣକ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ଘରୁ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘର ସମ୍ମୁଖରେ 4/5 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ମଶାଲ ଏବଂ ଲାଠି ଧରି ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ । ସେମାନେ ଧମକ ଦେଉଥିଲେ ଯେ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କ ବାଟରେ ଆସିବାକୁ ସାହସ କରିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ହତ୍ୟା କରିବେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଏକ ରୋଲ୍ ବାଡି ଭଳି ଲାଠି ଫିଙ୍ଗିଥିଲେ । ସେ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚକୁ ଛାଡି ଗୋଟିଏ ଘରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ । ଜଣେ ପତଳା ଏବଂ ଲମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ କୁରାଢ଼ୀ ଧରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ନଡା ଆଣି ଗାଡ଼ିରେ ରଖିଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ଉଭୟ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଉଭୟ ଗାଡ଼ି ଜଳିଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ "ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ରଜତ କୁମାର ଦାସଙ୍କ ଆଡକୁ ସେହି ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ିକୁ ବାଡ଼େଇଥିବାର ଏବଂ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିବାର ଇଙ୍ଗିତ କରିଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂ (A1) କୁ ପତଳା ଏବଂ ଲମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ, ଯିଏ କୁରାଢ଼ୀ ଧରି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ ସିବିଆଇ ତାଙ୍କୁ ପଚରାଉଚରା କରିବା ସମୟରେ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଫଟୋ ଦେଖାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଦୁଇଟି ଫଟୋକୁ ସେହି ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କର ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ସେ ସେହି ଫଟୋଗୁଡ଼ିକରେ ଦସ୍ତଖତ କରିଥିଲେ । ଫଟୋଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ଗ୍ରହଣୀୟତା ବିଷୟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବିଚାର କରାଯାଇପାରିବ । ସେ ଏହି ଘଟଣା ବିଷୟରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ କିମ୍ବା ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ଶିବିର ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇନଥିଲେ ।

(vii) ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଯାହାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ସେ ଥିଲେ ମଥାଇ ମାରାଣ୍ଡି (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 15) । ସେ ଟିଆଇପିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଉମା କାନ୍ତ ଭୋଇ (A13) ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1), ଦୀପୁ ଦାସ (A2), ଓଜେନ @ ସୁରେଶ ହାଁସଦା ଏବଂ ମହାଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଓଜେନ ହାଁସଦା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ପରିଚିତ ଥିଲେ, ଯିଏକି ତାଙ୍କ ଗାଁର ସେହି ସମାନ ଜାଗାର ବାସିନ୍ଦା ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରେ

କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସେ ମନୋହରପୁର ଗାଁର ମୂଳ ବାସିନ୍ଦା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚ (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ତାଙ୍କ ଘର ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ମୃତ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସୁପରିଚିତ ଥିଲେ କାରଣ ସେ ଗତ 15-16 ବର୍ଷ ଧରି ତାଙ୍କ ଗାଁ ପରିଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଶେଷ ଥର ପାଇଁ 20.01.1999 ରେ ସେମାନଙ୍କ ଗାଁ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିରେ ସେଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ 22.01.1999 ରାତିରେ, ବିସ୍ଫୋରଣ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ତାଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରିଥିଲେ । ଘରୁ ବାହାରିବା ପରେ ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ 40-50 ଲୋକମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଗାଡି ନିକଟରେ ଏକାଠି ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଠି ଦ୍ୱାରା ବାଡଉଥିଲେ । ସେହି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ଲାଠି, କୁରାଢ଼ୀ, ମଶାଲ, ଧନୁ ଏବଂ ତୀର ଧରିଥିଲେ । ସେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ନାବାଳକ ପୁଅମାନଙ୍କ ଚିତ୍କାର ଶୁଣିଥିଲେ । ସେ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ, କିନ୍ତୁ 3ରୁ 4 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଲାଠି ମାଡ଼ ଧମକ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେ ନିଜ ଘରକୁ ପଳାଇ ଯାଇଥିଲେ । ଏହା ପରେ ସେ ଚର୍ଚ୍ଚ ପଛପଟେ ଥିବା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ରହୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ଦେଖିଥିଲେ । ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ନଡା ପକାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଖାଲି ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପୁଅମାନେ ଶୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଉଭୟ ଗାଡ଼ି ନିଆଁ ଲାଗି ଜଳି ଯାଇଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1), ଦୀପୁ ଦାସ (A2), ଓଜେନ @ ସୁରେଶ ହାଁସଦା ଏବଂ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଏବଂ ଅପରାଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ ଓଜେନ ହାଁସଦା ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଥିଲେ । ଆନନ୍ଦପୁର କାରାଗାରରେ କରାଯାଇଥିବା ଟିଆଇପିରେ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଉମାକାନ୍ତ ଭୋଇଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଗାଡିଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଳିଦେବା ପରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ତିନିଥର ହୁଇସିଲ୍ ବଜାଇ "ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ତେବେ, ଏହା ଟିପ୍ପଣୀ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ମାନଙ୍କ ନାମ ଏବଂ ତିନି ଜଣ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିବା ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ବିବୃତ୍ତି ସମେତ ତାଙ୍କ ପ୍ରମାଣରେ ସମସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଅବହେଳା ତାଙ୍କର ସତ୍ୟତା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

(viii) ଯୋଶେଫ ମାରାଣ୍ଡି (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23) ଙ୍କୁ ଏହି ଘଟଣାର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ଭାବେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମନୋହରପୁର (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ଗାଁର ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘର ଚର୍ଚ୍ଚ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ରେଣ୍ଟା ହେମ୍ବ୍ରମ୍, ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍, ଦାରା ସିଂ ଏବଂ ରଜତ କୁମାର ଦାସ ଦୀପୁଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତ-ରେଣ୍ଟା ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍, ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ପରିଚିତ ଥିଲେ କାରଣ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା 02.02.1999 ରେ, CID ଦ୍ୱାରା 06.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 03.06.1999 ରେ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିରେ 20.01.1999 ରେ ମନୋହରପୁର ଆସିଥିଲେ । 22.01.1999 ରେ ମୃତ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଏକ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚ ପଛରେ ଥିବା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ସେ ଯାନବାହାନର ମାଡ଼ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଉଠିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସେ ଘରୁ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ, 3 ରୁ 4 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଠି ଏବଂ ମଶାଲ ଧରି ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇଥିଲେ ଏବଂ ଯଦି ସେ ଆଗକୁ ବଢନ୍ତି ତେବେ ଆକ୍ରମଣ କରିବେ ବୋଲି ଧମକ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପରେ, ସେ ତାଙ୍କ ଘର ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗଳିରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ପ୍ରାୟ 20-22 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ମୃତ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଶୋଇଥିଲେ । କିଛି ଲୋକ ଗାଡି ତଳେ ନଡ଼ା ପକାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ଦିଆସିଲ କାଠି ଦ୍ୱାରା ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗି ଜଳିଯିବା ପରେ, କେହି ଜଣେ ତିନିଥର ହୁଇସିଲ୍ ବଜାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ "ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ିଟି ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇନଥିଲା । ସାକ୍ଷୀ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଅଭିଯୁକ୍ତ ରେଣ୍ଟା ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ରଜତ କୁମାର ଦାସ @ ଦିପୁ (A2) ଙ୍କୁ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ ସିବିଆଇ ଅଧିକାରୀମାନେ ତାଙ୍କୁ 30-40 ଫଟୋ ଦେଖାଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରୁ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ରେଣ୍ଟା ହେମ୍ବ୍ରମ, ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ, ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ରଜତ କୁମାର ଦାସ @ ଦୀପୁ (A2) ଙ୍କ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ସେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳରୁ ଜବତ ହୋଇଥିବା କିଛି ସାମଗ୍ରୀର ସାକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ସେ ଜବତ ତାଲିକାକୁ ପ୍ରମାଣିତ

କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱୀକାରଯୋଗ୍ୟ, ଉପରୋକ୍ତ ତିନି ଜଣ ଆଇ.ଓ. ଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହା ସମ୍ମୁଖରେ ସେ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ ।

(ix) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ରଘୁନାଥ ଦୋହରୀ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36), ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ, ହରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ମହାଦେବ ଏବଂ ତୁରାମ ହୋଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଏବଂ ସିଆଇଡି ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏହା ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 04.12.1999 ରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମନୋହରପୁର (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ବୟାନ (1999) ର ପ୍ରାୟ 3 ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ସେମାନଙ୍କ ଗାଁ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ରାତିରେ ସେ ବାଡେଇବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ । ସେ ଉଠି ଚର୍ଚ୍ଚକୁ ଗଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ 60-70 ଲୋକ ଏକାଠି ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ଗାଡ଼ିକୁ ଲାଠିରେ ପିଟୁଥିଲେ । ସେମାନେ ନଡା ଆଣିଥିଲେ ଏବଂ ନଡା ଜାଳି ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1), ହରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ମହାଦେବ ଏବଂ ତୁରମ ହୋଙ୍କୁ ସମାବେଶରେ ଥିବା ସେହି ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ବୋଲି ସାକ୍ଷୀ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ପୋଲିସ୍ ଦଳ ବ୍ୟତୀତ, ଯଦିଓ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀମାନେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ କ୍ୟାମ୍ପିଂ କରୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଏହି ସାକ୍ଷୀ ପ୍ରାୟ ଚାରି ମାସ ଧରି ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କୁ ଘଟଣା ବିଷୟରେ ରିପୋର୍ଟ କରିନଥିଲେ । ତେବେ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ କେତେକ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଯେପରି ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଛି, ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ବୈଧତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା, ରାୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାଗରେ ଆଲୋଚନା କରାଯିବ ।

(x) ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39, ସୁଲେମାନ ମାରାଣ୍ଡି ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ, ରଜତ କୁମାର ଦାସ, ସୁରଥ ନାୟକ, ହରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ଓଜେନ ହାଁସଦା ଏବଂ କାର୍ତ୍ତିକ ଲୋହାରଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଏହି ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଓଜେନ ହାଁସଦା ତାଙ୍କ ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସହ ପରିଚିତ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସିଆଇଡି ଦ୍ୱାରା 03.02.1999 ରେ ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 30.05.1999 ରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମନୋହରପୁର (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଶେଷ ଥର ପାଇଁ ପ୍ରାୟ 3 ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଅର୍ଥାତ୍ 1999 ମସିହାରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପରେ

ମନହୋରପୁର ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ପୁଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହିତ ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିରେ ସେଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ରହିବାର ତୃତୀୟ ରାତିରେ, ସେ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ରାତିରେ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ପାର୍କିଂ କରାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ସାକ୍ଷୀ ଜଣକ ଯାନବାହାନକୁ ବାଡ଼ଉଥିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ । ସେ ଘରୁ ବାହାରି ଚର୍ଚ୍ଚ ପାଖକୁ ଗଲେ । ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ପ୍ରାୟ 30-40 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ସହ ଶୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିକୁ ବାଡ଼େଇଥିଲେ । ସେ ଗାଡ଼ିରୁ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ଚିତ୍କାର ଶୁଣିଥିଲେ । ଏହି ଲୋକମାନେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସଙ୍କ ଗାଡି ନିକଟରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପରେ ଗାଡ଼ିଟି ରାସ୍ତା ଆଡକୁ ମୁହାଁଇଥିଲା । ସେହି ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନି ଜଣ ଗାଡ଼ିଟିକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଏକ କାଠ ଗଣ୍ଡି ରଖି ଦେଇଥିଲେ । କାଠଗଡାରେ ଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ (A1), ରଜତ କୁମାର ଦାସ, ସୁରଥ ନାୟକ, ହରିଶ ମହାନ୍ତ, ଓଜେନ ହାଁସଦା ଏବଂ କାର୍ତ୍ତିକ ଲୋହାରଙ୍କୁ ଗାଡିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ବୋଲି ସାକ୍ଷୀ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଓଜେନ ହାଁସଦା ତାଙ୍କ ଗାଁର ଥିଲେ । ସାକ୍ଷୀ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ସିବିଆଇ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଫଟୋ ଦେଖାଇଥିଲା, ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ସେ 5 ଜଣଙ୍କ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଘଟଣାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ବିନା କୌଣସି ଅସୁବିଧାରେ ଦାରା ସିଂ (A1) ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦାରା ସିଂଙ୍କ ନାମରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ଉଠାଇଥିବା ସ୍ଲୋଗାନ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଏହା ସମର୍ଥିତ ହୋଇଛି ।

(xi) ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପକ୍ଷରୁ ପରୀକ୍ଷିତ ଶେଷ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ହେଉଛନ୍ତି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 43, ଲବଲାଲ ଟୁଡୁ । ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦାରା ସିଂହ, ତୁରମ ହୋ, ଦୟା ପାତ୍ର ଏବଂ ରଜତ କୁମାର ଦାସଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଏବଂ ସିଆଇଡି ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ବରଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା 03.06.1999 ରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ମନୋହରପୁର ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘର ଚର୍ଚ୍ଚ (ଘଟଣା ସ୍ଥଳ) ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଅଦାଲତରେ ତାଙ୍କ ବୟାନ (ଜାନୁଆରୀ, 1999) ର ପ୍ରାୟ ତିନି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନଙ୍କ ଗାଁ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ବୁଧବାର ଦିନ ସେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଏବଂ ଶୁକ୍ରବାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲେ । ଶୁକ୍ରବାର ରାତିରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ପାର୍କିଂ ହୋଇଥିବା ଏକ ଗାଡ଼ିରେ ଶୋଇଥିଲେ । ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ, ତାଙ୍କ ମାଆ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2) ଗାଡ଼ିକୁ ପିଟିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ତାଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରିଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ 50-60 ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ

ଗାଡ଼ିକୁ ଲାଠି ଦ୍ୱାରା ପିଟୁଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଶୋଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନି-ଚାରି ଜଣ ନଡାକୁ ଖାଲି ଗାଡ଼ି ତଳେ ରଖି ଦିଆସିଲ କାଠି ଦ୍ୱାରା ନଡାକୁ ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ଖାଲି ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଦେବା ପରେ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କ ଗାଡି ତଳେ ନଡ଼ା ପକାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗି ଜଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସାକ୍ଷୀ ଚାରି ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା ଦାରା ସିଂ (A1), ତୁରମ୍ ହୋ (A12), ଦୟା ପାତ୍ର (A14) ଏବଂ ରଜତ ଦାସ (A2) ଙ୍କୁ ଗାଡ଼ିକୁ ପିଟିବା ଏବଂ ନିଆଁ ଲଗାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଘଟଣା ସମୟରେ ସେ ଯାହା ଦେଖିଥିଲେ ସେ ବିଷୟରେ ସେ ତାଙ୍କ ମାଆଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ ଜଣାଇନଥିଲେ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ଘଟଣାର ପରଦିନଠାରୁ ସେଠାରେ ଏକ ପୋଲିସ କ୍ୟାମ୍ପ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ, ସେ ରାଜ୍ୟ ପୋଲିସକୁ କୌଣସି ବିବୃତି ଦେଇନଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବିବୃତି ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଘଟଣାର ପାଞ୍ଚ ମାସ ପରେ ।

11. ଏହା ଟିପ୍ପଣୀ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ଏହି ଘଟଣା 22.01.1999/23.01.1999 ର ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ଘଟିଥିଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ, ଅନେକ ତଦନ୍ତକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ଥିବା ଗ୍ରାମ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଅଧିକାଂଶ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ବିବୃତ୍ତି ସିବିଆଇର ଜଣେ ଅଧିକାରୀ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଆଇ.ଓ. ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ବିଶେଷ କରି ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସି.ଆଇ.ଡି. ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିବା ବିବୃତ୍ତିରେ, ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନେ, କେବଳ ଅଳ୍ପ କିଛି ଜଣଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ, ଏହି ଘଟଣାରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ କୌଣସି ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିବା ଦାବି କରିଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯଥାର୍ଥ ମତ ଅନୁସାରେ, ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ସମୟ ସମୟରେ ଗ୍ରାମ ପରିଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ଆଇ.ଓ. ଏବଂ ପୋଲିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସେମାନେ ଏହି ଘଟଣା ଦେଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବି କରି କେବେ ବି ଆଗକୁ ଆସିନଥିଲେ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ପୂର୍ବ ଟିଆଇପି ର ସମର୍ଥନ ବିନା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3) ଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏହା ଏକ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୀତି ଯେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ଟିଆଇପି ପରି କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀ/ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣ ସାଧାରଣତଃ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । *ମନୁ ଶର୍ମା*

ବନାମ ରାଜ୍ୟ (ଏନ.ସି.ଟି. ଦିଲ୍ଲୀ) (2010) 6 SCC 1 ମାମଲାରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ମାମଲାଟି ଅନ୍ୟ ତଥ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ସମର୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ଅନ୍ୟ ଅନୁମୋଦକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ, ଯାହା A1 ଏବଂ A3 ବ୍ୟତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ଅଭାବ ରହିଛି ।

12. ସେହିଭଳି, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଟିଆଇପି ଦ୍ଵାରା ପ୍ରମାଣିତ ନହୋଇ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ବିନା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ ଫଟୋ ଏବଂ ଚିହ୍ନଟ ଦର୍ଶାଇବା ଅଭିଯୋଗ ମାମଲା ପାଇଁ ସହାୟକ ହୋଇନପାରେ । ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ, ଚିହ୍ନଟ ବିଷୟରେ ଅଦାଲତରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ଯଦି ସେ ପୂର୍ବରୁ ଜେଲରେ କରାଯାଇଥିବା ଟିଆଇପିରେ ସମାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରନ୍ତି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଟିଆଇପି ର ଅନୁପସ୍ଥିତି ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ସାଂଘାତିକ ହୋଇନପାରେ । ଏଥିରେ ଥିବା ମାମଲାରେ, (A1) ଏବଂ (A3) କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଲୋଗାନର ପ୍ରମାଣ ଦ୍ଵାରା ମଧ୍ୟ ସମର୍ଥନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାକ୍ଷୀ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉକ୍ତ ଦିଗକୁ ଦୃଢ କରିଥିଲେ । ଆମେ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଛୁ ଯେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସମୟରେ ଆଇ.ଓ. ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିବା ଅଳ୍ପ କେତେକ ବ୍ୟତୀତ ଏହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ଅପରାଧୀଙ୍କ ନାମ ନେଇ ନ ଥିଲେ । ଯଦିଓ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ଭୟରେ ସେମାନେ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି, ଘଟଣାର ପରଦିନ, କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀମାନେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଗ୍ରାମରେ କ୍ୟାମ୍ପ୍ କରିଥିଲେ । ଯେହେତୁ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାର ସମୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଚରିତ୍ରରେ ଦୁର୍ବଳ, ବିଚକ୍ଷଣତାର ଏକ ନିରାପଦ ନିୟମ ଭାବରେ, ସାଧାରଣତଃ ଅଦାଲତରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅପରିଚିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ପୂର୍ବ ଟିଆଇପି ଆକାରରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଶପଥପୂର୍ବକ ସାକ୍ଷ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ଖୋଜିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଯଦିଓ (A1) ଏବଂ (A3) ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଦ୍ଵାରା ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ଵାରା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମର୍ଥନକାରୀ ତଥ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇ ନଥିଲା ।

13. ବର୍ତ୍ତମାନ ଆସନ୍ତୁ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା । ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡ୍ ଏବଂ

କାଠଗଡା ଚିହ୍ନଟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ମାମଲାର ସମର୍ଥନରେ ବିଦ୍ୱାନ ସଲିସିଟର୍ ଜେନେରାଲ୍ ମନୁ ଶର୍ମା (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । ସେହି ମାମଲାରେ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2 ଶ୍ୟାନ ମୁନ୍ସି କୋଲକାତା ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ ଏସ୍.ଆଇ. ଶରଦ କୁମାର, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 78 ଫଟୋ ଗୁଡିକରୁ ବାଛି ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ କୋଲକାତା ଯାଇଥିବା ବେଳେ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମନୁ ଶର୍ମାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେ ଦସ୍ତଖତ ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ତେବେ, ଅଦାଲତରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2 ଶ୍ୟାନ ମୁନ୍ସି ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷୀ ହୋଇଥିବା ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2 ଦ୍ୱାରା ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟ ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 254 ରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି:

"ଏପରିକି ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ଟିଆଇପି ଅନ୍ୟଥା ସଂହିତାର ଧାରା 162 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଧାରା 162 ଦ୍ୱାରା ଏକ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି ବୋଲି କହିବା ଭୁଲ । ଏହା ଏକ ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ନୁହେଁ । ଏହା କେବଳ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9 ଆଧାରରେ ତାହା ଅର୍ଥାତ୍ ଚିହ୍ନଟ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଦାଲତରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇଥାଏ । ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେଉଥିବା ଟି.ଆଇ.ପି. ପଛରେ ଥିବା ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି, ଏହା କେବଳ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ଏକ ସହାୟତା, ଯେଉଁଠାରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଅପରିଚିତ, ଆଇଓ ଏକ ଟି.ଆଇ.ପି. ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି ଯାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ସେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସଠିକ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପାଇଛନ୍ତି । ଏହି ରୀତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ବରଂ ବିଚକ୍ଷଣତା ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ । ଅନୁସନ୍ଧାନ ସମୟରେ ଜଣେ ଆଇ.ଓ. କିମ୍ବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ କରୁଥିବା ଜଣେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଆଚରଣର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଏହାକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 8 ଅଧୀନରେ ଅଣାଯାଇପାରିବ ।

ଏହା ଆହୁରି କୁହାଯାଇଥିଲା:

ଏହା କହିବାରେ କିଛି ନୂତନତ୍ୱ ନାହିଁ ଯେ ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଅଦାଲତରେ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ । ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9ର ସ୍ପଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟତୀତ, ଆଇନର ସ୍ଥିତି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅନେକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଭଲ ଭାବରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରୁଥିବା ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 9 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ

। ଏକ ସାଧାରଣ ନିୟମ ଭାବରେ, ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଅଦାଲତରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିବୃତି । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କେବଳ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ଏହାର ସ୍ୱଭାବରୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଚରିତ୍ରର । ତେଣୁ, ଏକ ପୂର୍ବ ପରୀକ୍ଷଣ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରମାଣର ବିଶ୍ୱସନୀୟତାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଏବଂ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ପୂର୍ବ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ରୂପରେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅପରିଚିତ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପରିଚୟ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଶପଥ ସାକ୍ଷ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ସୁରକ୍ଷିତ ନିୟମ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ତେବେ ବିଚକ୍ଷଣତାର ଏହି ନିୟମ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ବିଷୟ ଅଟେ, ଯେତେବେଳେ, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଅଦାଲତ ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ଏପରି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ବିନା ଏହା ନିରାପଦ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରିପାରିବେ । ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଏବଂ ସଂହିତାରେ ଏପରି କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ଯାହା ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ଏକ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ ଦାବି କରିବାକୁ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଅଧିକାର ଦେବା କିମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ବାଧ କରେ । ସେମାନେ ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ଗଠନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଏହି ପ୍ୟାରେଡ୍ ମୁଖ୍ୟତଃ ସଂହିତାର ଧାରା 162 ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ । ଏକ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ ଆୟୋଜନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ଅଦାଲତରେ ଚିହ୍ନଟର ପ୍ରମାଣକୁ ଗ୍ରହଣୀୟ କରିବ ନାହିଁ । ଏପରି ଚିହ୍ନଟ ସହିତ କେତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଯୋଡ଼ି ହେବ ତାହା ତଥ୍ୟ ଅଦାଲତ ପାଇଁ ଏକ ବିଷୟ ହେବା ଉଚିତ । ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଜିଦ୍ ନକରି ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନଟର ପ୍ରମାଣ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ।

ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ "ଫଟୋ ପରିଚୟ ଏବଂ ଟିଆଇପି କେବଳ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ସହାୟକ ଏବଂ ଏହା ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ଗଠନ କରେ ନାହିଁ । ମୂଳ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଅଦାଲତରେ ଶପଥ ଉପରେ ପ୍ରମାଣ ।"

14. *ଉମର ଅବଦୁଲ ସକୁର ସୋରଥିଆ ବନାମ ଇଣ୍ଟେଲିଜେନ୍ସ ଅଫିସର, ନାର୍କୋଟିକ୍ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ବ୍ୟୁରୋ*, AIR 1999 SC 2562 ମାମଲାରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ:

"12. ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଏହା କହୁନାହିଁ ଯେ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଖତସ୍ୱାଙ୍କୁ ଫଟୋ ଦେଖାଗଲା, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପରିଚୟ

ସହିତ ସେମାନେ ସହମତ ହେବେ । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷକୁ ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଅଦାଲତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାକୁ ପଡିବ । ତା'ହେଲେ ହିଁ ଏହା ବାସ୍ତବ ପ୍ରମାଣରେ ପରିଣତ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅଦାଲତ ବିଚାର ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରୁଥିବା ଏହିପରି ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ସମ୍ଭାବନା ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ତେଣୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଅଦାଲତ ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିପାରିବେ ଯେ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଫଟୋକୁ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ ଯାହାକୁ ସେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସମୟରେ ଦେଖିଥିଲେ ।

15. *ଜନ ଯାଦବ ବନାମ ବିହାର ରାଜ୍ୟ*, (2002) 7 SCC 295, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 38ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ:

> "ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡ୍ ଆୟୋଜନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ଅଦାଲତରେ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ରମାଣକୁ ଅଗ୍ରହଣୀୟ କରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଏହା ଆଇନରେ ଖୁବ୍ ଗ୍ରହଣୀୟ, କିନ୍ତୁ, ସାଧାରଣତଃ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡରେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଚିହ୍ନଟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଚରିତ୍ର ସ୍ୱଭାବର ହୋଇଥିବାରୁ ଅଦାଲତରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଜଣେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଚିହ୍ନଟ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ଆଧାର ଗଠନ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନଟ ପ୍ୟାରେଡରେ ପୂର୍ବ ଚିହ୍ନଟ ହେଉଛି ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଦାଲତରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ପାଇଁ ଏକ ଚେକ୍ ଭଲଭ୍ ଏବଂ ଏହା ଆଇନ ନୁହେଁ ବରଂ ବିଚକ୍ଷଣତାର ଏକ ନିୟମ ।

ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ କାଠଗଡାରେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଯଦିଓ ଗ୍ରହଣୀୟ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଅନୁମୋଦକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିନା ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି ଯଦିଓ କେତେକ ସାକ୍ଷୀ କାଠଗଡାରେ ଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ, ଅନୁମୋଦକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ବିନା କେବଳ କାଠଗଡା ଚିହ୍ନଟକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଏହା ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ।

16. ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତୁଳସୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ବିବୃତ୍ତି ଉପରେ ଜୋରରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ, ଯାହା, ତାଙ୍କ ମତରେ, ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଅଟେ । ସେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଥିଲେ ଯେ ଘଟଣାର ଅତିରଞ୍ଜିତ ଏବଂ ଉନ୍ନତ ବିବରଣ ଏହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ବିବୃତ୍ତି ଉପରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିବା କଷ୍ଟକର କରିଥାଏ ।ସେ ତାଙ୍କ ଦାବି ସମର୍ଥନରେ ବିଭିନ୍ନ ଉଦାହରଣ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ।

(a) ଗାଡି ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 23-ଜୋସେଫ ମାରାଣ୍ଡି (ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 15 ର ଭାଇ)/ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ/ଘଟଣା ସମୟରେ 15 ବର୍ଷ) କହିଛନ୍ତି ଯେ 20-22 ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39-ସୋଲେମାନ ମାରାଣ୍ଡି ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10- ନିମାଇ ହାଁସଦା ବୟାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ 30/40 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ିକୁ ଘେରି ରହିଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 15- ମଥାଇ ମାରାଣ୍ଡି ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ 40/50 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଠିରେ ମାଡ଼ ମାରୁଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 43-ଲବଲାଲ ଟୁଡୁ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2ଙ୍କ ପୁଅ) ବୟାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ 50/60 ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ିକୁ ମାଡ଼ ମାରୁଥିବା ବେଳେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 2-ବାସି ଟୁଡୁ ଦେଖିଲେ ଯେ 60 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଚର୍ଚ୍ଚ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3, ପଲ ମୁର୍ମୁ ଦେଖିଲେ ଯେ 60/70 ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଗାଡ଼ି ତଳେ ନଡ଼ା ପକାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36 ରଘୁନାଥ ଦୋହଲ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରାୟ 60-70 ଲୋକ ଚର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକାଠି ହୋଇଥିଲେ ।

(b) ଥଣ୍ଡାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଯାନର ଛାତ ଉପରେ ନଡ଼ା ରଖିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3, 10, 11, 15, 36, 39, 43, 45 ଏବଂ 52 ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ ରଖିଥିଲେ ।

(c) ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପୂର୍ବରୁ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆଲୋକ ଥିଲା କି ନାହିଁ, ଯାହା ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 2 କହିଛି ଯେ ଚନ୍ଦ୍ର ଅସ୍ତ ହୋଇସାରିଥିଲା ଏବଂ ସେ ବାରଣ୍ଡାରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଦୀପ (ଡିବ୍ରି) ଆଲୋକରେ ଚେଞ୍ଚୁ ଏବଂ A7 କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ସାକ୍ଷ୍ୟ ସମୟରେ 11 ବର୍ଷ ବୟସର ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 5 ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଏହା ଅନ୍ଧାର ରାତି ଥିଲା । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 11 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କ ବାରଣ୍ଡାରେ କୌଣସି ଦୀପ ଜଳୁଥିବାର ଦେଖି ନ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନିଆଁ ଜଳୁଥିବା କାରଣରୁ କିଛି ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖିଥିଲେ । ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 43 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଗ୍ରାମରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ ନାହିଁ ଏବଂ କହିଥିଲେ ଯେ ରାତିରେ ଘର ଭିତରେ ଶୋଇବା ସମୟରେ ସେମାନେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଆଲୋକ ରଖନ୍ତି ନାହିଁ ।

(d) ଥଣ୍ଡା ଶୀତ ରାତି ବିଷୟରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହା ତୁଷାରପାତ ସହିତ ଥଣ୍ଡା ରାତି ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 15 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଘଟଣାର ରାତିରେ କୁହୁଡ଼ି ଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହା ସେ କହିପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହା ଶୀତ ରାତି ଥିଲା ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 52 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଡିସେମ୍ବର ଏବଂ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ କୁହୁଡ଼ି ହୁଏ ଏବଂ ଘଟଣା ରାତିରେ କୌଣସି କୁହୁଡ଼ି ଥିଲା କି ନାହିଁ ସେ କହିପାରିବେ ନାହିଁ ।

(e) ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପିନ୍ଧିଥିବା ପୋଷାକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36 କହିଛନ୍ତି ଯେ A1 ଏକ ପଞ୍ଜାବୀ କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧିଥିଲେ, A3 ଏବଂ A12 ବ୍ୟାନିଆନ ପିନ୍ଧିଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 19 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ 9 ଜଣଙ୍କୁ ଦେଖିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 8 ଜଣ ଟ୍ରାଉଜରସ୍ ଏବଂ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଏବଂ ଦାରା ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଉଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଲୁଙ୍ଗି ଏବଂ ପଞ୍ଜାବୀ କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧିଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଶୀତ ଋତୁରେ ଲୋକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ନିଜ ଶରୀରକୁ ଘୋଡାଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 52 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସାଧାରଣତଃ ଲୋକମାନେ ଡିସେମ୍ବର ଏବଂ ଜାନୁଆରୀରେ ଶୀତ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧନ୍ତି ।

(f) ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଢାଙ୍କିଥିଲେ କି ନାହିଁ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4, ଯିଏ ସୂଚନାଦାତା, କହିଛନ୍ତି ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମୁହଁ ଢଙ୍କା ଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 11, 15 ଏବଂ 36 ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ କେହି ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଢାଙ୍କି ନ ଥିଲେ ।

(g) କିଏ ନିଆଁ ଲଗାଇଲା ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଜଣେ କମ୍ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଆଁ ଲଗାଇଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10 ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ସେ କାହାକୁ ଦେଖିନଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ କି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 11 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଅନେକ ଲୋକ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 32 ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ସମୟରେ ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ନିକଟରେ କୌଣସି ସମାବେଶ ନଥିଲା । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4 ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଦେଖିନଥିଲେ ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳ ନିକଟରେ କୌଣସି ମହିଳାଙ୍କୁ ଦେଖିନଥିଲେ ।

(h) ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 32 କହିଥିଲେ ଯେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ସମୟରେ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରାଯାଉଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39 କହିଥିଲେ ଯେ ଉକ୍ତ ନୃତ୍ୟ ରାତିସାରା ଜାରି ରହିଥିଲା ।

(i) ଘଟଣା ସ୍ଥଳରୁ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇଥିଲା କି ନାହିଁ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଅନ୍ଧାର କାରଣରୁ ଏହା ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇନଥିଲା । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ୍ ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା 200 ଫୁଟ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 5 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ୍ ନୃତ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଚର୍ଚ୍ଚ ଦୃଶ୍ୟମାନ ନଥିଲା ଏବଂ ଦୂରତା 200 ଫୁଟ ଥିଲା । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 6 ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ୍ ନୃତ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଚର୍ଚ୍ଚ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଦୂରତା 200 ଫୁଟ ଥିଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 32 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ୍ ନୃତ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଚର୍ଚ୍ଚ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିଲା ।

(j) ଘଟଣା ସ୍ଥଳ ଏବଂ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 15 ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଦୂରତା 200 ଫୁଟ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 32 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଯାନବାହନ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେଉଥିଲା, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 36 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ସମ୍ମୁଖ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଚର୍ଚ୍ଚରୁ 10-12 ଟି ଘର ଛାଡି ପରିବେଷଣ ହେଉଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 39 କହିଛନ୍ତି ଯେ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚରୁ 4 ଟି ଘର ଛାଡି ପରିବେଷଣ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 43 କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହା ଚର୍ଚ୍ଚ ବ୍ୟତୀତ 5 ଟି ଘର ଛାଡି ପରିବେଷଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ଚର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ନାଗିନ ନୃତ୍ୟ ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା ବିଷୟରେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ନଥିଲେ ।

(k) ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଗମନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 11 ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ସେହି ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଯିବାର ଏକ ଘଣ୍ଟା ପରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4, 15 ଏବଂ 23 ଘଟଣା ସ୍ଥଳକୁ ଆସିଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ କି ସେମାନେ ବୟାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ଆରମ୍ଭରୁ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ବିସ୍ଫୋରଣ ଏବଂ ପିଟିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଉଠିଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 15 ବୟାନ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସେ ଚର୍ଚ୍ଚ ପଛପଟେ ଥିବା ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିକୁ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10, 3 ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଡାକିଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 3 କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 10 ଦ୍ୱାରା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲେ ।

17. ଏହି ବିରୋଧୋକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚାଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତୁଳସୀ କହିଥିଲେ ଯେ ଏହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ସନ୍ଦେହଜନକ ଅଟେ । ତଥାପି, ଯଦି ଆମେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ଏହି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା, ତେବେ ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ବିରୋଧାତ୍ମକ ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଏବଂ ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ମାମଲାକୁ ବୁଝାଇଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେମାନେ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3) ଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟତାର ସହ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ବିରୋଧାଭାଷ କାରଣରୁ, ସେମାନଙ୍କର

ସାକ୍ଷ୍ୟକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତୁଳସୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିବା ପରି ସେମାନଙ୍କ ବିବୃତ୍ତିରେ ସାମାନ୍ୟ ବିରୋଧାଭାଷ ରହିଛି । ଆଲୋକ, ପୋଷାକ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, କୁହୁଡ଼ି, ମୁହଁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କିମ୍ବା ନାହିଁ, ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଜନ ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣରେ ଉପରୋକ୍ତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏହା କିଛି ଘଟଣା ଏବଂ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଏବଂ ପ୍ରମାଣରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ଘଟଣା ଗୁଡିକ ବ୍ୟତୀତ ମୋଟାମୋଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ।

ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର:

18. ଏହା ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଥା A9, A11 ଏବଂ A12 ଙ୍କର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ସମସ୍ତ ସହ ଅପରାଧୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତରୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 14 କୁ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବା ପାଇଁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିବାବେଳେ A13 ଜାମିନରେ ଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ କୌଣସି ମାମଲାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିନଥିଲେ ଯେ ଯଦି ସେମାନେ ମନା କରନ୍ତି ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଯିବ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅଶିକ୍ଷିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ସୂକ୍ଷ୍ମତା ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ରହିଥିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ସମସ୍ତ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା, ଦୋଷମୁକ୍ତି ପ୍ରକାରର ହୋଇଥିବା ବ୍ୟତୀତ ଏବଂ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ସାମୟିକ ଭାବେ ବନ୍ଦ ହେବା ପରେ ଏହା କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ । ଶେଷରେ, ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁପାଳନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଏବଂ ବିଫଳତା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ କରେ ।

19. ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଏବଂ ବିବୃତ୍ତିର ରେକର୍ଡିଂ ବିଷୟରେ କହିଥାଏ । ଏହା ଏହିପରି:

"164. ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଏବଂ ବିବୃତ୍ତିର ରେକର୍ଡିଂ । (1) କୌଣସି ମେଟ୍ରୋପଲିଟାନ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ଏହି ମାମଲାରେ ତାଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଥାଉ କିମ୍ବା ନ ଥାଉ, ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ କିମ୍ବା ବର୍ତ୍ତମାନ ବଳବତ୍ତର ଥିବା

ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ କିମ୍ବା ତଦନ୍ତ କିମ୍ବା ବିଚାର ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କିମ୍ବା ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିପାରିବେ:

ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଉକି, ଏହି ଉପଧାରା ଅଧୀନରେ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କିମ୍ବା ବିବୃତି କୌଣସି ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅଡିଓ-ଭିଡିଓ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ମଧ୍ୟ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇପାରିବ:

ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଉକି, ଯେଉଁ ପୁଲିସ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବଳବତ୍ତର ଥିବା କୌଣସି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କୌଣସି କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରାଯିବ ନାହିଁ।

(2) ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ଏପରି କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବୁଝାଇଦେବେ ଯେ ସେ ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସେ ଏପରି କରନ୍ତି, ତେବେ ଏହା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ; ଏବଂ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପଚରାଉଚରା କରିବା ପରେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କାରଣ ନାହିଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏପରି କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବେ ନାହିଁ।

(3) ଯଦି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କୌଣସି ସମୟରେ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି କୁହନ୍ତି ଯେ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହଁନ୍ତି, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଟକ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବେ ନାହିଁ।

(4) ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଯାଞ୍ଚ ରେକର୍ଡ କରିବା ପାଇଁ ଧାରା 281 ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକାରେ ଏପରି କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରାଯିବ ଏବଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହେବ; ଏବଂ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ ଏହିପରି ରେକର୍ଡ ତଳେ ଏକ ସ୍ମାରକୀ କରିବେ।

> "ମୁଁ (ନାମ) କୁ ବୁଝାଇଛି ଯେ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସେ ଏପରି କରନ୍ତି, ତେବେ ସେ କରିଥିବା ଯେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ତାଙ୍କ

ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଯେ ଏହି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ମୋ ଉପସ୍ଥିତି ଏବଂ ଶୁଣାଣିରେ ନିଆଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଏପରି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏହା ପାଠ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଏଥିରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବିବୃତିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସତ୍ୟ ବିବରଣୀ ରହିଛି ।

(ଦସ୍ତଖତ କରିଛନ୍ତି) ଏ. ବି.

ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍

(5) ଉପଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ବିବୃତି (ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବ୍ୟତୀତ) ପ୍ରମାଣର ରେକର୍ଡିଂ ପାଇଁ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକାରେ ରେକର୍ଡ କରାଯିବ, ଯାହା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ମତରେ, ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁଯାୟୀ ସର୍ବୋତ୍ତମ; ଏବଂ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ପାଖରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଶପଥ ପରିଚାଳନା କରିବାର କ୍ଷମତା ରହିବ ଯାହାର ବିବୃତି ଏହିପରି ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଛି ।

(6) ଏହି ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କିମ୍ବା ବିବୃତିକୁ ରେକର୍ଡ କରୁଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏହାକୁ ସେହି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବେ ଯାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାମଲାର ତଦନ୍ତ କିମ୍ବା ବିଚାର କରାଯିବ ।"

20. ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ର ଆଦେଶର ଅନୁପାଳନ ନକରିବାକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିବାବେଳେ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ତରଫରୁ ହାଜର ହିଁଙ୍କ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ତୁଳସୀ ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ।

(a) ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 9, ରବି ସୋରେନଙ୍କୁ ତଦନ୍ତକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 7 ଦିନ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ 20.05.1999 ରୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଏହା ସେମାନଙ୍କର ଦାବି ଯେ 18.05.1999 ରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 9 ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ ପୁଣିଥରେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପ୍ରତିପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313

ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ତଦନ୍ତକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ମାଡ଼ ମରାଯାଇଥିଲା ।

(b) ଅନ୍ୟ ଏକ ଘଟଣା ମହାଦେବ ମହାନ୍ତ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 11 ସହିତ ଜଡିତ, ଯିଏକି ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା 01.07.1999 ରେ ଗିରଫ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେବେ, 08.07.1999 ରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 11 ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55, ଆଇ. ଓ. ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତର ବିବୃତି ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ମାଡ଼ ମରାଯାଇଥିଲା ।

(c) ତୁରାମ ହୋ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 12 କ୍ଷେତ୍ରରେ, ତାଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା 13.05.1999 ରେ ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 19.05.1999 ରୁ 23.05.1999 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥାର ହେପାଜତରେ ଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ 21.05.1999 ରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 12 ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ସେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ କହିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ମାଡ଼ ମରାଯାଇଥିଲା ।

(d) ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣାଟି ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 13 ଉମାକାନ୍ତ ଭୋଇଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ, ଯିଏ 16.03.1999 ରେ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ପାଇଁ ଆଇ.ଓ. ଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ ଏବଂ ସ୍ଥିର ବାତାବରଣରେ ରଖିବା ପାଇଁ ଜେଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ପାଇଁ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ହେପାଜତରୁ A13 କୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ତେବେ, 31.08.1999 ରେ ସେ ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ ।

(e) ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 14 ଦୟାନିଧି ପାତ୍ରଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ, 21.09.1999 ରେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଗିରଫ କରାଯାଇଥିଲା । 24.09.1999 ରେ, ବିଦ୍ୱାନ ଏ.ଏସ୍.ଜେ. 7 ଦିନ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ 01.10.1999 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତ ପାଇଁ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଦିନ A14 ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିବୃତି ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ମାଡ଼ ମରାଯାଇଥିଲା ।

21. ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ବିବୃତି ରେକର୍ଡିଂରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଆସନ୍ତୁ ଏହି ଦିଗକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ।

22. *ଭଗବାନ ସିଂ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଏମ୍.ପି. ରାଜ୍ୟ* (2003) 3 SCC 21 ମାମଲାରେ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ, ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା:

> **"27**.......ଜଣେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରଥମ ସତର୍କତା ହେଉଛି ଅଭିଯୋଗକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ବଳପୂର୍ବକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରାଇବାରୁ ରୋକିବା (ୟୁ.ପି. ରାଜ୍ୟ ବନାମ ସିଂଘାର ସିଂ, AIR 1964 SC 358 ଦେଖନ୍ତୁ) । ଶିବପ୍ପା ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ, (1995) 2 SCC 76 ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ସି.ଆର.ପି.ସି. ର ଧାରା 164 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେବଳ ଆକୃତିରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସାରାଂଶରେ ପାଳନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏପରି ହେପାଜତରେ ତାଙ୍କୁ ମିଳୁଥିବା ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ ତଦନ୍ତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବର ସନ୍ଦେହର କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନାହିଁ ।
>
> **28.** ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ବିଶେଷ କରି ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପଚାରିବେ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଏପରି ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବିଚାରରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳନ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଯଦି ସେ ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ଭାବ୍ୟ

ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କିମ୍ବା ପୋଲିସର ଚାପରୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ଏହି ମାମଲାରେ, ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 1) ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦର୍ଶାଏ ନାହିଁ ଯେ ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଏପରି କୌଣସି ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇଥିଲା ।

29. ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ-ଉତ୍ତର ଆକାରରେ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଯାହା ଅପରାଧିକ ଅଦାଲତ ନିୟମାବଳୀରେ ସୂଚିତ ହୋଇଛି ।

30. ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଦୋଷ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାର ତୁରନ୍ତ ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ପୂରନ୍ ସିଂଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତରେ ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଦୋଷ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ଏବଂ ତେଣୁ ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ ବୋଲି ଛାପ ଦେବା ପାଇଁ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଏ । ଏପରି ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା କିମ୍ବା ଏପରିକି ଏହାକୁ ମାମଲାରେ ଏକ ସମର୍ଥନକାରୀ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଯେତେବେଳେ ଏକ ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ମିଳିଥାଏ ଏବଂ ଏପରିକି ଯେତେବେଳେ ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଏ, ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏହିପରି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ହୋଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । (*ଶଙ୍କରିଆ ବନାମ ରାଜସ୍ଥାନ ରାଜ୍ୟ,* (1978) 3 SCC 435 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 23) ଦେଖନ୍ତୁ ।"

23. *ଶିବପ୍ପା ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ* (1995) 2 SCC 76 ରେ, ସମାନ ନୀତିକୁ ଦୋହରାଇବା ବେଳେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା:-

"**6.** ସିଆରପିସିର ଧାରା 164ର ସରଳ ଭାଷା ଏବଂ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅଧୀନରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତ୍ତିର ରେକର୍ଡିଂ ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୁଡିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ସ୍ୱରୂପ ଜାଣିବା ପାଇଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତଦନ୍ତ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ । ଏହି ତଦନ୍ତ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତି

ରେକର୍ଡିଂ କରିବାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ସବୁଠାରୁ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ । ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ପାଇଁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ବିଫଳତା, ଯେଉଁଥିରୁ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ସ୍ୱରୂପ ନିଶ୍ଚିତ କରିପାରିବେ, ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟରୁ ଏତେ ତଥ୍ୟଗତ ଭାବରେ ହ୍ରାସ କରିଥାଏ ଯେ ତାହା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିରାପଦ ହେବ ନାହିଁ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅନୁପାଳନ କେବଳ ଆକୃତିରେ ନୁହେଁ ବରଂ ସିଆରପିସିର ଧାରା 164 ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ତତ୍ତ୍ୱ ଆଧାରିତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ସହିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଏବଂ ଏହାର ଅଣ-ଅନୁପାଳନ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଧିକାରିତାର ଶେଷସ୍ତରକୁ ଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିଶ୍ୱାସର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇନଥାଏ । ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କଠାରୁ ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ହେପାଜତରେ ଦିଆଯାଉଥିବା ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ତଦନ୍ତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମନରେ ତଥାପି ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ତଥ୍ୟ ଯେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷରେ ରୁଚି ରଖିଥିବା ଏକ ଉତ୍ସରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନାହିଁ।ଯଦି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏପରି ତଦନ୍ତରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଆନ୍ତି ଯେ ଏପରି ଅନୁମାନ ପାଇଁ ଆଧାର ଅଛି, ତେବେ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ତାଙ୍କ ବିବୃତି ଦେବାକୁ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ଚିନ୍ତନ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ଦେବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଦେବା ଉଚିତ୍ ଯେ ପ୍ରତିଫଳନ ସମୟରେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପୋଲିସ୍ ପ୍ରଭାବରୁ ବାହାରେ । ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପଚରାଯିବା ଉଚିତ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଏପରି ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବିଚାର ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବ, ଯଦିଓ ସେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବାକୁ କଳ୍ପନା କରନ୍ତି । ସତର୍କତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ବ୍ୟତୀତ, ଧାରା 164 ର ଉପଧାରା (2) ର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଚେତାବନୀ ଦିଆଯାଇଛି ଯଥା, ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ଯଦି ସେ ଏହା କରନ୍ତି ତେବେ ବିଚାର ସମୟରେ ଅପରାଧରେ ତାଙ୍କର ସହଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ତାଙ୍କୁ ସରଳ ଭାଷାରେ, ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କିମ୍ବା ପୋଲିସ୍ ପରି ବାହ୍ୟ

ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଚାପରୁ ସୁରକ୍ଷା ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଉଚିତ କିମ୍ବା, ଯଦି ସେ ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦିଆଯିବ ଯେ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଦେବାକୁ ମନା କଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତକୁ ପଠାଯିବନାହିଁ ।

7. ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତ କିମ୍ବା ଜେଲ୍ ହେପାଜତରୁ ଆସୁଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଜଣେ ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାରୀ ଭାବରେ ସେହି ତରଫରୁ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତର୍ଜମା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦେଇଥିବା ବିବୃତି ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ହେତୁ ନୁହେଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ବିବେକକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ସେ ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟିକ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ 'ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ' ବିବୃତିର ସାରମର୍ମ, ଯାହା ସିଆରପିସିର ଧାରା 164 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କେବଳ ବିବୃତିର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ସେ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ଅନୁପାଳନ କରିବାର ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ନଥିରେ ଏପରି ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏବଂ ବାଦ୍ ଦେବା ଉଚିତ୍, ଯାହା ମାମଲାର ବିଚାରରେ ବସିଥିବା ଅଦାଲତକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବ, ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଡାକଡି ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଇଥିଲା ।

8. ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17, ଶ୍ରୀ ସୀତାପ୍ପା, ଅତିରିକ୍ତ ମୁନ୍ସିଫ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟର ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ଯେ ଯଦିଓ ସେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସେ ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସେ ଏକ ବିବୃତି ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17 ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ ଯେ ସେ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏବଂ ସେହି କ୍ଷମତାରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ରେକର୍ଡ କରାଯାଉଛି କିମ୍ବା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପାଇଁ ସେ କାହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ କି ନାହିଁ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିନଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17 ଅଦାଲତରେ ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ସମୟରେ କହିଥିଲେ: "ମୁଁ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ କହିନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ " ଏବଂ ଆହୁରି

ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ: "ମୁଁ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ପଚାରି ନାହିଁ ଯେ ପୋଲିସ ସେମାନଙ୍କୁ (ଚିତ୍ତବାଣୀ) ବିବୃତି ଦେବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଛି କି ନାହିଁ ।" ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 17 ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ "ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ସମୟରେ କୌଣସି ପୋଲିସ କିମ୍ବା ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀ ଖୋଲା ଅଦାଲତରେ ନଥିଲେ । ଅଦାଲତ ନିକଟରେ ପୋଲିସ୍ କିମ୍ବା ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ କି ନାହିଁ ତାହା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।" ମୁନ୍ସିଫ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ସ୍ମାରକପତ୍ର ଏବଂ ଅଦାଲତରେ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଯେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ନଥିଲେ ଯେ ଯଦି ସେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ନ ଦିଅନ୍ତି ତେବେ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ସର୍କଲ ପୋଲିସ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଶିବପ୍ପା ଶାନୱାର, ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 25 ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ଉପ-କାରାଗାର, ସର୍କଲ ପୋଲିସ ଇନ୍ସପେକ୍ଟରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଥାନା ସମାନ ପରିସରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ନଥିରେ କୌଣସି ସମସାମୟିକ ନଥି ରଖାଯାଇନାହିଁ ଏହା ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଯେ 21-7-1986 ରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବାସ୍ତବରେ ଉପ-କାରାଗାରରେ ରଖାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ସେ ଉପ-କାରାଗାର ଏବଂ ଥାନାର ଅବସ୍ଥିତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୋଲିସ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ପରିସର ବାହାରେ ଥିଲେ । କୌଣସି ଜେଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ 22-7-1986 ରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିନଥିଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, 21-7-1986 କିମ୍ବା 22-7-1986 ରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17 ମୁନ୍ସିଫ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିନଥିଲେ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କିମ୍ବା କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲା । ଆମ ପାଇଁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ମୁନ୍ସିଫ୍ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 17 ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଚରିତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ କୌଣସି ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରୟାସ କରିନଥିଲେ । ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଚରିତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବାସ୍ତବ ପ୍ରୟାସ କରିବାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ବିଫଳତା, ଆମକୁ ଏହା ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରେ ଯେ ନଥିରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରେ ନାହିଁ ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତି ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଥିଲା । ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ପ୍ରକୃତି ଜାଣିବା ପାଇଁ ତଦନ୍ତ କରିବାର ଗୁପ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଉପରେ ଅନେକ କିଛି ବାଞ୍ଛିତ କରିବାକୁ ଅଛି ଏବଂ ଦୋଷ

ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତିର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟରୁ ଭୌତିକ ଭାବରେ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବିଜ୍ଞତା କିମ୍ବା ନିରାପଦ ହେବ ନାହିଁ ।

24. *ଡାଗଡୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ,* (1977) CC 68 ରେ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅଟେ:-

“51. ରାଜ୍ୟ ତରଫରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଯଥାର୍ଥ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 164 (3) କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରିପତ୍ରକୁ ପାଳନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରମାଣରେ ଅଗ୍ରହଣୀୟ କରିବ ନାହିଁ । ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରମାଣର ଯଥାର୍ଥତା ଏବଂ ଗ୍ରହଣୀୟତା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପଡିବ । ସେହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 29 ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଯଦି ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଅନ୍ୟଥା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ, ତେବେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ସତର୍କ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ସେ ଏହା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନଥିଲେ ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରମାଣ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଯାଇପାରେ, କେବଳ ଏହି କାରଣରୁ ଏହା ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଯଦି ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 24 ରୁ 28 ଅନୁଯାୟୀ ସକ୍ରିୟ କୌଣସି ସର୍ତ୍ତକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ ନାହିଁ, ତେବେ ଏହା ପ୍ରମାଣରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବ । କିନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମୌଖିକ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ଗ୍ରହଣୀୟ ପ୍ରମାଣ ପରି, ଅନ୍ୟଥା ଗ୍ରହଣୀୟ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ସେଗୁଡିକ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ । ଯଦି ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ସତ୍ୟତା କିମ୍ବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତତା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତେବେ ଅଦାଲତ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମନା କରିପାରନ୍ତି, ଯଦିଓ ଏହା ପ୍ରମାଣରେ ଗ୍ରହଣୀୟ । ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଲିପିବଦ୍ଧ କରୁଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ପାଇଁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପଚରାଉଚରା ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସତ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବୋଲି ନିଜକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା କେତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସଂହିତାର ଧାରା 164 ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ସହିତ ଏକ କଡାକଡି ଏବଂ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁପାଳନ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବୋଲି ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପ୍ରଦାନ କରେ । ସେଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା

ପାଳନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତିର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିବାକୁ ଗଣନା କରାଯାଏ ।

25. *ଦାବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ତିୱାରୀ ବନାମ ୟୁ.ପି. ରାଜ୍ୟ* (1978) 4 SCC 474 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ:-

> **"13** ...... ଏହା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତି ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଏହା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ପ୍ରଭାବରୁ ମୁକ୍ତ ବୋଲି ଦର୍ଶାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହା ଗୁରୁତର ଦୁର୍ବଳତାରେ ପୀଡ଼ିତ: (1) 6 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1974 ରେ ଶ୍ରୀ ଆର.ପି. ସିଂ, ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ଗୋରଖପୁରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶ ପ୍ରକାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଜେଲରେ ରଖାଯାଇଥିଲା, ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ କୌଣସି ସମସାମୟିକ ନଥି ନାହିଁ (2) ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରୁଥିବା ଶ୍ରୀ ଆର.ପି. ସିଂ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିନଥିଲେ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ଏବଂ (3) ଉକ୍ତ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ବିବୃତିରେ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ ଯେ ସେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ନକଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ପରିସ୍ଥିତିଗତ ପ୍ରମାଣ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅନୁମାନର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

26. *କଳାବତୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ*, 53 SCR 546 631 ରେ, ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି:

> "...... ଏକ ଫୌଜଦାରୀ ମାମଲାର ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ, ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହେଉଛି ଏହିପରି ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ

ବିରୋଧରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା, ଏବଂ ଯଦି ଉକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ସନ୍ତୋଷଜନକ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ରାୟ ଦେବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଯେ ଉକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଉକ୍ତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗକୁ ବଜାୟ ରଖିପାରିବ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜକୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଆଡ଼କୁ ଯାଆନ୍ତି ଯେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣରୁ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ତାହା ସଠିକ୍ ଅଟେ ।

27. *ରାଜ୍ୟ, ଆରକ୍ଷୀ ଅଧୀକ୍ଷକ, ସି.ବି.ଆଇ./ଏସ୍.ଆଇ.ଟି. ଜରିଆରେ ବନାମ ଲିନି ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* (1999) 5 SCC 253 307ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ, ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା: -

"96. ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30କୁ ଛାଡି ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ? ସେହି ଦିଗକୁ ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ ଆମକୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର, ଯେତେବେଳେ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ, ଏହାର କିଛି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦୁର୍ବଳତା ଅଛି । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି, ଏହା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିବୃତି ଯିଏ ନିଜକୁ ଅପରାଧୀ ବୋଲି ଦାବି କରନ୍ତି, ଯାହାର ଅର୍ଥ, ଏହା ଜଣେ ସହଅପରାଧୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ । ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି, ଏହାର ସତ୍ୟତାକୁ ପ୍ରତିଜେରା ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତୃତୀୟଟି ହେଉଛି, ଏହା ଶପଥରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣର ଏକ ବିଷୟ ନୁହେଁ । ଚତୁର୍ଥଟି ହେଉଛି, ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି ।

97. ଉପରୋକ୍ତ ଦୁର୍ବଳତା ହେତୁ, ଏହା ପ୍ରାୟ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ଯେ ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ ଅଟେ । ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଏହାର କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ, କାରଣ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 21 ଏହାକୁ କିଛି ସର୍ତ୍ତରେ ଅନୁମତି ଦିଏ । କିନ୍ତୁ ଏପରି କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ଯାହା ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରେ । ଏହା କେବଳ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30 ଅଟେ, ଯାହା ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଏଥିରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏପରି ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ

ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ । ଯଦି ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30 ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥାଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇନଥାନ୍ତା । ତେଣୁ, ଯଦି ଟାଡାର ଧାରା 15 (1) ରେ ଥିବା ଅଣ-ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଧାରା ଆଧାରରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30କୁ ମଧ୍ୟ ବାଦ ଦିଆଯିବ, ତେବେ କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ଅନ୍ୟ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ? ଏହା ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ ଟାଡାର ଧାରା 15 (1) ରେ ଏହା କୁହାଯାଇନାହିଁ ଯେ ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ଏହା କେବଳ କୁହେ ଯେ ଏକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କେବଳ ଏହାର ପ୍ରଦାନକାରୀ ନୁହେଁ ବରଂ ସମାନ ମାମଲାରେ ବିଚାର କରାଯାଉଥିବା ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀ, ସହାୟକ କିମ୍ବା ଷଡଯନ୍ତ୍ରକାରୀଙ୍କ ବିଚାରରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବ ।

98. *ଭୁବୋନି ସାହୁ ବନାମ ଆର୍,* AIR 1949 PC 257 ରେ ପ୍ରିଭି କାଉନସିଲ୍ ର ପାଞ୍ଚ ଜଣ ମାନ୍ୟବର ଆଇନଜ୍ଞଙ୍କ ତରଫରୁ ସାର୍ ଜନ୍ ବିଉମଣ୍ଟ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ:

"ଧାରା 30 ଏହି ମତ ଉପରେ ଆଧାରିତ ବୋଲି ମନେହୁଏ ଯେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଜ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତଥା ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସତ୍ୟତାର ସମର୍ଥନରେ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ମଞ୍ଜୁରି ପ୍ରଦାନ କରେ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ । ଏହା ବାସ୍ତବରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ରେ ଥିବା 'ପ୍ରମାଣ' ର ସଂଜ୍ଞା ମଧ୍ୟରେ ଆସେ ନାହିଁ । ଏହା ଶପଥରେ କିମ୍ବା ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ, ଏବଂ ଏହାକୁ ଜେରା ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଜଣେ ରାଜସାକ୍ଷୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଏହା ଏକ ବହୁତ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକାରର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଯାହା ସେହି ଦୁର୍ବଳତା ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟିର ବିଷୟ ନୁହେଁ । ତଥାପି, ଧାରା 30 ପ୍ରଦାନ କରେ ଯେ ଅଦାଲତ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇପାରନ୍ତି ଏବଂ ନିଃସନ୍ଦେହ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଦାଲତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ; କିନ୍ତୁ ଧାରା ଏହା କୁହେ ନାହିଁ ଯେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଅଟେ । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ମାମଲାରେ ପ୍ରମାଣିତ ସମସ୍ତ

ତଥ୍ୟର ବିଚାରରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ହେଉଛି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଉପାଦାନ; ଏହାକୁ ମାପକ ଦଣ୍ଡରେ ରଖାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସହିତ ତଉଲା ଯାଇପାରିବ ।"

99. ତା'ପରଠାରୁ ଉପରୋକ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ସହ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନୁମୋଦିତ ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସ୍ଥିତି ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା । *କାଶ୍ମୀରା ସିଂ ବନାମ ଏମ୍.ପି. ରାଜ୍ୟ,* AIR 1952 SC 159 ମାମଲାରେ ତିନି ଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ପାଇଁ ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖି ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଭିଭିଆନ୍ ବୋଷ୍ ଉପରୋକ୍ତ ମନ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରିବା ପରେ ସମାନ ନୀତିକୁ ଦୋହରାଇଥିଲେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ *ହରିଚରଣ କୁର୍ମୀ ବନାମ ବିହାର ରାଜ୍ୟ,* AIR 1964 SC 1184 ମାମଲାରେ ଏହାକୁ ଅନୁସରଣ କରିଛନ୍ତି ।"

28. *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଦାମୁ* (2000) 6 SCC 269 ମାମଲାରେ ସେହି ସମାନ ନୀତିକୁ ଦୋହରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:-

"19. ଆମେ ଉପରୋକ୍ତ କାରଣ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଏବଂ ବିପକ୍ଷରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିକୁ ବିଚାର କରିଛୁ । ଆମେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଛୁ ଯେ ସେହି କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ଆପାତତଃ ଦୁର୍ବଳ ଅଟେ । ଅନ୍ୟଥା, ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିବା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପୋଲିସ୍ ହସ୍ତକ୍ଷେପରୁ ମୁକ୍ତ ଅଟେ । ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା, ସେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ ସତ୍ୟ ତଥ୍ୟ କହି ନିଜ ଉପାୟରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପାଇଁ ପୋଲିସ୍ ଭୟରୁ ତାଙ୍କ ମନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବାହାର କରିବାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଯେତିକି ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି ସେହି ସମୟ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ନଥିଲା ।

25. ଆମେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିପାରିବା ଯେ କାଶ୍ମୀରା ସିଂହ ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଅନୁପାତ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ଯେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ସେହି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ଉପଯୋଗିତାକୁ ବିଚାର କରିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ତାହାକୁ ଦଣ୍ଡବିଧାନର ମୂଳଦୁଆ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେହି ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡିକ ସେହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଭୁଲ ପ୍ରୟୋଗ

କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେଉଁଥିରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଏହାର କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତି ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱୀକାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହିତ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସରୱନ ସିଂ ରତନ ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ମାମଲାରେ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରାୟତଃ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି:

"ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଆଧାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଅଦାଲତ ପାଇଁ ସର୍ବଦା ଉନ୍ମୁକ୍ତ, ଯଦିଓ ସେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି ସାଧାରଣତଃ ଅଦାଲତ ଏପରି ବିବୃତି ଉପରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିକୁ କିଛି ପ୍ରମାଣ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ମାମଲାରେ କେତେ ପରିମାଣର ପ୍ରମାଣ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ, ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସର୍ବଦା ଏକ ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ହେବ ।"

କେହର୍ ସିଂ ବନାମ ରାଜ୍ୟ (ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏହା ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଛି ।"

29. ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନୀତିମାନ ପ୍ରକଟ ହୋଇଛି:-

(i) ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କେବଳ ଆକୃତିରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ସାରାଂଶରେ ପାଳନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ ତାଙ୍କୁ କେଉଁ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ହେପାଜତରେ ଦିଆଯାଉଥିବା ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ତଦନ୍ତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆଗ୍ରହୀ ଉତ୍ସରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବର ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

(iii) ଜଣେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପଚାରିବା ଉଚିତ ଯେ ସେ କାହିଁକି ଏପରି ଏକ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବିଚାରରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବ ।

(iv) ପ୍ରତିଫଳନ ପାଇଁ ସ୍ୱୀକାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ।

(v) ଯଦି ସେ ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା କିମ୍ବା ପୋଲିସର ଚାପରୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେବା ଉଚିତ୍ ।

(vi) ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ଦିଆଯାଇନଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ଅଧିକନ୍ତୁ, ଯେତେବେଳେ ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ହୋଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

(vii) ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ର ଅଣ-ଅନୁପାଳନ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଏବଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରକୁ ଅବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ କରିଥାଏ ।

(viii) ପ୍ରତିଫଳନ କରିବା ସମୟରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପୁଲିସର ପ୍ରଭାବ ବାହାରେ ରହିବା ଉଚିତ । ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିବା ନ୍ୟାୟିକ ଅଧିକାରୀ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ତାଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ବାହ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ହେତୁ ନୁହେଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ବିବେକକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟିକ ବିବେକକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ix) ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ସମୟରେ, କୌଣସି ପୋଲିସ୍ କିମ୍ବା ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀ ଖୋଲା ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବେ ନାହିଁ ।

(x) ଜଣେ ସହ ଅପରାଧୀଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ ଅଟେ ।

(xi) ସାଧାରଣତଃ ଅଦାଲତ ଏପରି ବିବୃତି ଉପରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତିରୁ କିଛି ପ୍ରମାଣ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି ।

ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ (ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ-29 ଏବଂ 34)

30. ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଅଶୋକ କୁମାର ଅଗ୍ରୱାଲ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ଏବଂ ତୋଜାକା ଭାରତୀ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34 କେତେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ରେକର୍ଡ କରିଥିଲେ । ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ରବି ସୋରେନ୍ ଏବଂ ତୁରାମ୍ ହୋ ଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34 ମହାଦେବ ମହନ୍ତ, ଉମା କାନ୍ତ ଭୋଇ ଏବଂ ଦୟାନିଧି ପାତ୍ରଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ

ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ କେ. ଟି. ଏସ୍. ତୁଳସୀଙ୍କ ଦାବି ହେଉଛି ଯେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34, ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା କଠୋର ଦାୟିତ୍ୱ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଅଜ୍ଞ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମତରେ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରମାଣ ଏପରି ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯେ ସେମାନେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତ ଏବଂ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ହେପାଜତ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅବଗତ ନଥିଲେ କିମ୍ବା ସେମାନେ ସିଆରପିସିର ଧାରା 164 ର ଗୁରୁତ୍ୱ ବୁଝୁନଥିବା ପରି ମନେହୁଏ । ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମାମଲାରେ ପ୍ରଥମ ଚାରୋଟି ପୃଷ୍ଠା କାହିଁକି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇନାହିଁ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କଠାରୁ କିମ୍ବା ପୋଲିସଠାରୁ ହେପାଜତର ପ୍ରକୃତି ବିଷୟରେ କୌଣସି ଅନୁସନ୍ଧାନମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ନଥିଲେ କିମ୍ବା ହାଜତକୁ ପୁନଃପ୍ରେରଣ ଆଦେଶରୁ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ନଥି ଯାଞ୍ଚ କରିନଥିଲେ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ଯଦି ସେମାନେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାର ପରିଣାମ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ହୋଇ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏକ ସୂଚିତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପାଇଁ ଏହି ଆଶ୍ୱାସନା ଆବଶ୍ୟକ ।

31. ରବି ସୋରେନଙ୍କ ଦୋଷ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିଥିବା ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29ଙ୍କର ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଜଣକ ସି.ବି.ଆଇ. ର ହେପାଜତରେ ଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ହେପାଜତରୁ ତାଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ 18.05.1999 ରେ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତତା ବିଷୟରେ ଅନେକ କଥା ପଚାରିଥିଲେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରମାଣର ବିଶ୍ଲେଷଣ କରି ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ପରି କେବଳ ଏକ ନିୟମିତ ବୈଧାନିକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ସେ ସତର୍କ କରିନଥିଲେ ଯେ ଯଦି ଅଭିଯୁକ୍ତ ରବି ସୋରେନ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ସି.ବି.ଆଇ. କିମ୍ବା ପୋଲିସ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ଯଦି ସେ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି, ତେବେ ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ସେହି ଆଧାରରେ ତାଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଦିଆଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଶରୀରକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ କକ୍ଷରେ ତାଙ୍କ ପେଶକାରଙ୍କ ହେପାଜତରେ ଥିବାବେଳେ ପ୍ରତିଫଳନ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ଘଣ୍ଟା ସମୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା । 18.05.1999 ରେ ରବି ସୋରେନଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବା ପରେ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ତାଙ୍କୁ ପୁଣିଥରେ ପୋଲିସର ହେପାଜତକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସି.ବି.ଆଇ.କୁ 20.05.1999 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଠାଇଥିଲେ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55 (ଆଇ.ଓ.)ଙ୍କ ପ୍ରମାଣରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ସିଆରପିସିର ଧାରା 164 ର ଉପଧାରା (3) ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି କୌଣସି ଅଭିଯୁକ୍ତ କୌଣସି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଅଟକ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବେ ନାହିଁ । ସିଆରପିସି ର ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ରବି ସୋରେନଙ୍କ ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରାଯିବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇବା ଯଥାର୍ଥ ନୁହେଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯଥାର୍ଥ ମତ ଅନୁସାରେ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ରବି ସୋରେନଙ୍କୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିବା, ଧମକ ଦେବା କିମ୍ବା ପ୍ରରୋଚନାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେହିଭଳି, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ତୁରାମ ହୋଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ମଧ୍ୟ ସେହି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ଏଠାରେ ପୁନର୍ବାର, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ସତର୍କ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ଯଦି ସେ କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ସେହି ଆଧାରରେ ତାଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇପାରେ । ସମାନ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ଦ୍ୱାରା ସତର୍କ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ଯଦି ସେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ଯେ ଏହି ଦୁଇ ଅଭିଯୁକ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତିରେ, ଦୋଷମୁକ୍ତ ବିବୃତ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ।

32. ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34, ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହାଦେବ ମହାନ୍ତଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି 08.07.1999 ରେ ରେକର୍ଡ କରିଥିଲେ । ମହାଦେବ ମହାନ୍ତଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ରେକର୍ଡ କରିବାକୁ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34ଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ସି.ଜେ.ଏମ. ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରୁ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥାପନ ପରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳନ ପାଇଁ ମାତ୍ର 10 ମିନିଟର ସମୟ

ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଦେଇଥିବା ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ଦୟାନିଧି ପାତ୍ର, ଯାହାଙ୍କ ବିବୃତି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 34 ଦ୍ୱାରା ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତିର ସମର୍ଥନରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଥିଲେ ଯେ ସମଗ୍ର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ବିବୃତି କ୍ଷମାଶୀଳ ପ୍ରକୃତିର ଥିଲା ଏବଂ ସେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଯେ ଏହି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଆରୋପ ପତ୍ର ଦାଖଲ ହେବାର ବହୁ ସମୟ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ 22.06.1999 ରେ କରାଯାଇଥିଲା । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 29 ଏବଂ 34-ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ପ୍ରମାଣର ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ ଅନେକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତ୍ତି ସ୍ୱୀକାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ସିବିଆଇ ହେପାଜତରେ ରଖିବା ପରେ ହାଜର କରିବା ସମୟରେ ତୁରନ୍ତ ରେକର୍ଡ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ କେତେକ ମାମଲାରେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ବିବୃତ୍ତି ରଖିବା ଏବଂ ରେକର୍ଡ କରାଯିବା ପରେ ସ୍ୱୀକାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପୋଲିସ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଳନ କରାଯାଇଛି, ଏପରି ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ରେକର୍ଡ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଚେତାବନୀ/ସତର୍କତା ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଳନ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

33. ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 29 ଏବଂ 34 ର ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ତ୍ରୁଟି ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦୃଢ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ବ୍ୟତୀତ, ଆମେ ସିଆରପିସି ଧାରା 164 ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କର ବିବୃତ୍ତି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଞ୍ଚ କରିଛୁ । ପ୍ରମାଣପତ୍ରରେ, ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ କେଉଁ ହେପାଜତରୁ ହାଜର କରାଯାଇଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଯଦି ସେମାନେ ମନା କରନ୍ତି ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ବିଷୟରେ ନାହିଁ । ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ସୂଚାଇ ଦେଇଛୁ ଯେ ସିଆରପିସି ର ଧାରା 164 ଉପ-ଧାରା 2 ରୁ 4 ର କଠୋର ଏବଂ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁପାଳନ ଆବଶ୍ୟକ କରେ,ନିରାପଦ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଳନ କରିବାରେ ବିଫଳତା କେବଳ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ କରେ ନାହିଁ ବରଂ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାରର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତତା ଉପରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯଥାର୍ଥ ମତ ଅନୁଯାୟୀ, A1 ଏବଂ A3 ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ପରିସ୍ଥିତି ଆମ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

34. ଏହା ପରେ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଘଟଣା ଘଟି ପାରି ନଥାନ୍ତା ।ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ବିଦ୍ୱାନ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ଥଣ୍ଡାର ଶୀତଳ ରାତିରେ ଉତ୍ତାପ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଚୁଲା ଜଳାଇବା ଇତ୍ୟାଦି କାରଣରୁ ଘଟିଥିବା ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ଭାବନାର କାରଣକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଉପରୋକ୍ତ ବିବାଦର ସମର୍ଥନରେ ସେ ଅନେକ ପରିସ୍ଥିତି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯାହା ବାହାରୁ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ନିଆଁ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ । ସମଗ୍ର ତଥ୍ୟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପରେ, ଆମେ ଉକ୍ତ ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ । ଯଦିଓ ଆମେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣରେ ଅନେକ ଅସଙ୍ଗତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲୁ ଏବଂ A1 ଏବଂ A3 ବ୍ୟତୀତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନ୍ସ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପିଲା ଶୋଇଥିବା ଭ୍ୟାନରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଙ୍କ କାରଣ ହେତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଳି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ, ଏହି ତିନି ଜଣଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଁ ଲଗାଇବା କାରଣରୁ ହୋଇଛି ବୋଲି ଏହାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଗାଡି ଭିତରୁ ନିଆଁ ବାହାରିଥିଲା ଏବଂ ଇନ୍ଧନ ଟ୍ୟାଙ୍କିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ପରେ ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ିକୁ ବ୍ୟାପିଥିଲା ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବା ପାଇଁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନାହିଁ ।ଏପରି ଉପସଂହାରର କୌଣସି ଆଧାର ନାହିଁ, ଯଦିଓ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ସାକ୍ଷୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଭୂମିକା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଏବଂ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିନଥିଲେ ।

35. ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଯାହା ଆମକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡିବ ତାହା ହେଉଛି ସିଆରପିସି ଅଧୀନରେ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ A3 ର ନମୁନା ଦସ୍ତଖତ ଏବଂ ଲିଖନ ନେବା ପାଇଁ ପୋଲିସ (ସିବିଆଇ) ର କ୍ଷମତା ଥିଲା କି? ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ତଦନ୍ତ ସମୟରେ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ପୋଲିସର ଅନୁରୋଧରେ ତାଙ୍କ ନମୁନା ଦସ୍ତଖତ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ କେବଳ 2005ରେ ସିଆରପିସି ର ସଂଶୋଧନରେ, ତଦନ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସମେତ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ନମୁନା ଦସ୍ତଖତ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି । ତେଣୁ, ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ/ଲେଖା ନେବା ସ୍ୱଭାବତଃ ବେଆଇନ ହୋଇଥିବାରୁ, ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ରିପୋର୍ଟକୁ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ଦାବିକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ, ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ *ବମ୍ବେ ରାଜ୍ୟ ବନାମ କାଥି କାଲୁ ଓଘଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* (1962) 3 SCR 10 = AIR 1961 SC 1808 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର 11 ଜଣିଆ ବିଚାରପୀଠର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । *ଏମ୍. ପି. ଶର୍ମା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ସତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର, ଜିଲ୍ଲା*

ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, (1954) SCR 1077 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆଇନର କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ପୁନଃ ଯାଞ୍ଚ ଆଦେଶ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି ବୃହତ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟଗତ ଦିଗ ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପରେ, ବୃହତ ଖଣ୍ଡପୀଠ ବିଚାର ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ:

"2....... ...... ଏହି ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ, ଏହି ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କୁ କେବଳ ବିଚାର କରିବାକୁ ଥିବା ସାମ୍ବିଧାନିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରୁଥିବା ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି; (1) ନମୁନା ହସ୍ତାକ୍ଷର ଉପସ୍ଥାପନ ଦ୍ୱାରା - ପ୍ରଦର୍ଶ 27, 28, ଏବଂ 29 - ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ 'ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 (3) ର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ' ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ କି; ଏବଂ (2) ସେହି ନମୁନା ହସ୍ତାକ୍ଷର ଦେବାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସମ୍ମତିକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତି ବ୍ୟତୀତ କେବଳ ଏହି ତଥ୍ୟ ଯେ ଯେତେବେଳେ ସେହି ନମୁନା ହସ୍ତାକ୍ଷର ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଥିଲେ, ଏହା ବାଧ୍ୟବାଧକତା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ କି ....

4. .... ଏହି ଆବେଦନରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥାଏ ତାହା ହେଉଛି ଭାରତୀୟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 73 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ତୁଳନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ନମୁନା ଲେଖା ଏବଂ ଦସ୍ତଖତ ଦେବା ପାଇଁ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 (3) ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ କି?

ନିମ୍ନଲିଖିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ/ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ:

10. ... ... ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅର୍ଥରେ "ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା" ସମ୍ବିଧାନ ନିର୍ମାତାଙ୍କ ବିଚାର ମଧ୍ୟରେ ରହିପାରି ନଥାନ୍ତା, ଏହାର ସରଳ କାରଣ ହେଉଛି - ଯଦିଓ ସେମାନେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆତ୍ମ-ଦୋଷାରୋପ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥାଆନ୍ତି, ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ଇଂରାଜୀ ଆଇନର ଦୃଷ୍ଟିରେ - ସେମାନେ ଅପରାଧର ଦକ୍ଷ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟ ଦେବା ଦିଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗାଇବାକୁ ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖିନଥାନ୍ତେ । ଏକ ଅପରାଧର ତଦନ୍ତରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଛାପ କିମ୍ବା ଶରୀରର ଅଂଶ ବିଚାରକୁ ନେବା ପ୍ରାୟତଃ ଆବଶ୍ୟକ

ହୋଇଥାଏ । ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଜକୁ ଦୋଷାରୋପ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସେତିକି ଆବଶ୍ୟକ, ଯେତିକି ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟପାଳିକା ମଧ୍ୟକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ଆଇନର ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଆଇନ ଅଦାଲତକୁ ବୈଧ କ୍ଷମତା ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ।... ....

11. .... ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅଦାଲତ କିମ୍ବା ତଦନ୍ତ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାଙ୍କ ଆଙ୍ଗୁଳି ଛାପ କିମ୍ବା ଦସ୍ତଖତ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ହସ୍ତାକ୍ଷରର ନମୁନା ଦେବାକୁ ଆହ୍ୱାନ କରନ୍ତି, ସେ ଏକ 'ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାକ୍ଷ୍ୟ' ପ୍ରକୃତିର କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଦେଉ ନାହାଁନ୍ତି । ଏକ 'ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାକ୍ଷ୍ୟ' ଦେବା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରର ବିବୃତି ଦେଇପାରନ୍ତି କିମ୍ବା କୌଣସି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ମନା କରିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆଙ୍ଗୁଠି ଛାପ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ହସ୍ତାକ୍ଷର, ଗୁପ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପକୁ ଲୁଚାଇବାର ପ୍ରୟାସ ସତ୍ତ୍ୱେ, ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚରିତ୍ରକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆଙ୍ଗୁଠି ଛାପ ଦେବା କିମ୍ବା ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନମୁନା ଲେଖା କିମ୍ବା ଦସ୍ତଖତ କରିବା, ଯଦିଓ ଏହା ବୃହତ୍ତର ଅର୍ଥରେ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପରି ହୋଇପାରେ, 'ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ହେବାକୁ' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

12. ....ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅନପକାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ନମୁନା ହସ୍ତାକ୍ଷର କିମ୍ବା ସ୍ୱାକ୍ଷର କିମ୍ବା ଆଙ୍ଗୁଠି ଛାପ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନୁହେଁ । କାରଣ, କେବଳ ବିରଳ କ୍ଷେତ୍ର ବ୍ୟତୀତ, ଯେଉଁଠି ଆଙ୍ଗୁଠିର ଧାର କିମ୍ବା ଲେଖିବାର ଶୈଳୀରେ ବିନାନୁମତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏହାର ଅନୁମାନ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ବୋଲି ଅଦାଲତଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେବା ପାଇଁ ସେଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ତୁଳନା ପାଇଁ ତଥ୍ୟ । ସେଗୁଡ଼ିକ ମୌଖିକ କିମ୍ବା ଦସ୍ତାବିଜ ସାକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ ବରଂ ତଥ୍ୟଗତ ସାକ୍ଷ୍ୟର ତୃତୀୟ ବର୍ଗରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହା 'ସାକ୍ଷ୍ୟ' ର ସୀମା ବାହାରେ ।

16. ଏହି ବିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛୁ:-

(1) ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି କେବଳ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ଥିବାବେଳେ ଏକ ବିବୃତି ଦେଇଥିବା କାରଣରୁ ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାକ୍ଷୀ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ, ଯେଉଁ ସମୟରେ ଉକ୍ତ ବିବୃତି ଦିଆଯାଇଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ ପୋଲିସ୍ ହେପାଜତରେ ରହିବାର କେବଳ ତଥ୍ୟ, ଆଇନର ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଭାବରେ, ଏହି

ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏହି ବିବୃତି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ, ଯଦିଓ ସେହି ତଥ୍ୟ, ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାମଲାରେ ସାକ୍ଷ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆକ୍ଷେପିତ ବିବୃତି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହା ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଚାର ହେବ ।

(2) ଜଣେ ପୋଲିସ୍ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କେବଳ ପଚରା ଉଚୁରା କରିବା 'ବାଧ୍ୟବାଧକତା' ନୁହେଁ, ଯାହାର ଫଳ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ବିବୃତିରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ଯାହା ଶେଷରେ ଅଭିଯୋଗାତ୍ମକ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରେ ।

(3) 'ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ହେବା' ଏହାର ବ୍ୟାପକ ଗୁରୁତ୍ୱରେ 'ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପନ' ସହିତ ସମାନ ନୁହେଁ; ଅର୍ଥାତ୍, କେବଳ ମୌଖିକ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ବିବୃତ୍ତି ଦେବା ନୁହେଁ ବରଂ ଦସ୍ତାବିଜ ଉପସ୍ଥାପନ କିମ୍ବା ତଥ୍ୟ ଦେବା ଯାହା ଅଭିଯୁକ୍ତର ଦୋଷ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିଚାରରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇପାରେ ।

(4) ଅଙ୍ଗୁଳି ଛାପ ଦେବା କିମ୍ବା ପାଦ କିମ୍ବା ପାପୁଲି କିମ୍ବା ଆଙ୍ଗୁଳି ଛାପ କିମ୍ବା ନମୁନା ଲେଖା ଦେବା କିମ୍ବା ଚିହ୍ନଟ ମାଧ୍ୟମରେ ଶରୀରର ଅଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଇବା 'ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ହେବା' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

(5) 'ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ହେବା'ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅଦାଲତରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକ ମୌଖିକ ବିବୃତି କିମ୍ବା ଲିଖିତ ବିବୃତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

(6) 'ସାଧାରଣ ବ୍ୟାକରଣଗତ ଅର୍ଥରେ 'ଜଣେ ସାକ୍ଷୀ ହେବା'ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅଦାଲତରେ ମୌଖିକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା । ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆଇନ, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଏହି କଠୋର ଆକ୍ଷରିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବାହାରେ ଯାଇଛି ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ବହନ କରିପାରେ, ଯଥା, ମୌଖିକ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ଭାବରେ ଏକ ଅପରାଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଦାଲତରେ କିମ୍ବା ଅଦାଲତ ବାହାରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା ।

(7) ଉକ୍ତ ବିବୃତିକୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 (3) ର ନିଷିଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟରେ ଆଣିବା ପାଇଁ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିବୃତି ଦେବା ସମୟରେ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଚରିତ୍ରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ବିବୃତି ଦିଆଯାଇଥିବା ପରେ ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହେବା ଉଚିତ୍, ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା, ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବଜାୟ ରଖିବା, ଏଥିରେ ତ୍ରୁଟି ବାହାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 4ଙ୍କର ମୌଖିକ ରିପୋର୍ଟ, ଯାହାକୁ ଲିଖିତ ରୂପ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23 ଙ୍କର ସାକ୍ଷ୍ୟ, ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3) ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଅପରାଧକୁ ସାମ୍ନା କରୁଥିବା ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ 01.02.2002 ଏବଂ 02.02.2002 ତାରିଖର ଦୁଇଟି ଚିଠି ସହିତ ଅନ୍ୟ ତଥ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3) ଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ରତ୍ନାକର ଦାଶଙ୍କ ତର୍କ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ଏବଂ ଆମେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ବଜାୟ ରଖୁଛୁ ।

ଅତିରିକ୍ତ ତଥ୍ୟ - ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (ଏ3) ।

36. ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍, A3ଙ୍କ ଭୂମିକାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ ତାଙ୍କର 01.02.2002 ଏବଂ 02.02.2002 ତାରିଖର ଚିଠି ଉପରେ, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ବହୁତ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ ଏହି ଦୁଇଟି ଚିଠିର ଗ୍ରହଣୀୟତା ଉପରେ ଏକ ଗମ୍ଭୀର ଆପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା, ବିଚାର ସମୟରେ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ ଏହି ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଚାର ଅଦାଲତରେ ଜୋସେଫ୍ ମାରାଣ୍ଡି, ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 23 ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଦେଇଥାଏ । ଏପରିକି ତାଙ୍କ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ନ୍ୟାୟିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଟିଆଇପି ପରିଚାଳିତ ହୋଇନଥିଲା । ତଥାପି, ଯେତେବେଳେ ସେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିଲେ, ସେ ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟି ଚିଠି ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ପଠାଇଥିଲେ, ଯାହା ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 23 ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନଟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ ଏବଂ ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ହୋଇଛି, ଏହା ଉପରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇପାରିବ । ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ରୋଲିଆ ସୋରେନ (ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 4) ଘଟଣାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 23 ସହିତ ପୋଲିସକୁ ସୂଚନା ଦେବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ପୋଲିସ ମନୋହରପୁର ଅଭିମୁଖେ ବାହାରିସାରିଥିବାର ଦେଖି ଫେରିଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଶେଷରେ ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 4 ର ମୌଖିକ ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ ଆନନ୍ଦପୁର ଥାନାର ଅଧିକାରୀ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 52) ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର୍. ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ (ପ୍ରଦର୍ଶ 1/1) ଏବଂ

ଆଇ.ପି. ସି.ର ଧାରା 149 ସହିତ ଧାରା 147, 148, 435, 436 ଏବଂ 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦାରା ସିଂହ (A1) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମାମଲା ରୁଜୁ କରିଥିଲେ । ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ (A3) ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କପୁରା ଟୁଡୁ (ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 9)ଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଚିଠି (ପ୍ରଦର୍ଶ 2, ଏହା ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁବାଦ ହେବା ପରେ ପ୍ରଦର୍ଶ 49 ଭାବରେ ଚିହ୍ନିତ) ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଥିରେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଅନୁଯାୟୀ, ସେ ଏହି ଘଟଣାରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

37. ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମଙ୍କ ଚିଠିର ଏକ ଅଂଶ ନିମ୍ନରେ ଇଂରାଜୀରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇପାରେ:-

> "ତୁମେ ହୁଏତ ମନୋହରପୁର ଘଟଣା ବିଷୟରେ ଜାଣିଥିବ । ଗାଁରେ ଏଭଳି ଘଟଣା ଘଟିବ ବୋଲି କେହି କେବେ ଭାବି ନଥିଲେ । ଏଭଳି କାମ କରାଯିବ ବୋଲି ମୁଁ ମୋ ପରିବାରର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ କହି ନଥିଲି । ଦାରା ସିଂହ ଆମ ଘରେ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଏହି କାମ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଏହି କାମ କଲି କାରଣ 'ଜିସୁ' ଙ୍କ ସହ ମୋର ଝଗଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ଏପରିକି ମୁଁ ମୋ ମାଆଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ପରିଚୟ ଜଣାଇ ନଥିଲି । ମନୋହରପୁର 'ଜିସୁ' ଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ଷଡଯନ୍ତ୍ର ହୋରଣ୍ଡ ଠାରେ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ସମୟରେ ଛୁଟି ନେଇଥିଲି ଏବଂ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ସହ ମୁଁ ଆମ ଘରେ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ରହିଲି ଏବଂ ତା'ପରେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଗଲି । ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ସହ ମୋର ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପର୍କ ରହିଥିବାରୁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ଏହି କାମ କରିଛି ।"

ନିଜକୁ ଏବଂ ଦାରା ସିଂହ (A1)ଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3) ଙ୍କ ଏହା ଏକ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ।

38. ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ, ତାଙ୍କ 10.02.1999 ତାରିଖର ଚିଠିରେ (ପ୍ରଦର୍ଶ 2) ତାଙ୍କ ଭାଉଜ କପୁରା ଟୁଡୁ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 9) ଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରି ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ସହ ମିଶି 'ଜିସୁ' (ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀ) କୁ ଜାଳି ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ସାକ୍ଷୀମାନେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଗ୍ରାହାମ୍ ଷ୍ଟେନସ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅଙ୍କୁ ଜୀବନ୍ତ ଜାଳିଦେବା ପରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ "ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି" ଏବଂ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ ।

39. ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23 ଯୋଶେଫ୍ ମାରାଣ୍ଡି ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ୍ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । 04.02.2002 ରେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥାଇପାରନ୍ତି । ଅଭିଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ 10.02.1999 ତାରିଖର ତାଙ୍କ ଚିଠିରେ (Ex. 2) ତାଙ୍କ ଭାଉଜ କପୁରା ଟୁଡୁ (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 9) ଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରି, ଦାରା ସିଂଙ୍କ ସହ ମିଶି ସେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ମିଶନାରୀଙ୍କୁ ଜାଳି ଦେଇଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ବିଚାର ସମୟରେ, ସେ 01.02.2002 ଏବଂ 02.02.2002 ରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରି ଏବଂ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । 04.02.2002 ରେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତିଏବଂ 24.03.2003 ରେ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ବିବୃତିରେ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସିଆରପିସି ଧାରା 313 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବ ପରୀକ୍ଷଣରେ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଥିବା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତିର ଏକ ଅଂଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା ଏବଂ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ ।

40. ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ (ପ୍ରଦର୍ଶ 212) ଭାବେ ଚିହ୍ନିତ ଚିଠି ଗୁଡିକ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ, ଯଦିଓ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା, ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ପରି କିମ୍ବା ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରାଧିକ ତଥ୍ୟର ଗ୍ରହଣ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ ଯୋଶେଫ୍ ମାରାଣ୍ଡି (ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23) ତାଙ୍କୁ ଏହି ଅପରାଧରେ ଜଣେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ଭାବେ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯଥାର୍ଥ ମତାନୁସାରେ, ଏହି ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23 ଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିବା ପରି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ସମର୍ଥନ କରେ । ଏହିପରି ଭାବରେ, ବିଚାରଣ ଅଦାଲତରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଚିହ୍ନଟ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ମାମଲା ଏବଂ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଟିଆଇପି ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧିକ ପ୍ରମାଣର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ, ଅପରାଧରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଉପରୋକ୍ତ ଚିଠି ଦ୍ୱାରା ଦୃଢ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ।

41. ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମଙ୍କ ବିଷୟରେ, ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ତିନି ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ ଉପଲବ୍ଧ: a) ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି; b) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ/ଅଦାଲତରେ ଚିହ୍ନଟ/ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23 ଯୋଶେଫ ମାରାଣ୍ଡି; ଏବଂ c) ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପଳାୟନ । ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23ର ପ୍ରମାଣ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ବିଦ୍ୱାନ ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ତାଙ୍କ ତର୍କକୁ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । ଯଦିଓ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି, ତାଙ୍କ 01.02.2002 ଏବଂ 02.02.2002 ତାରିଖର ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ A3 କୁ ଯେଉଁ ପ୍ରକାରରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ ସେ ବିଷୟରେ ଏକ ଆପତ୍ତି ଉଠାଯାଇଥିଲା, ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ଯେତେବେଳେ ବିଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କ ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ଜିଦ୍ ଧରିଥିଲେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରିଜାଇଡିଂ ଅଫିସରଙ୍କୁ ସ୍ଥାପିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ବିଦ୍ୱାନ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି A3 ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱୀକାରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରି ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 23ର ଅନୁମୋଦକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସରଣ କରି, A1 ସହିତ ଅପରାଧରେ, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଦଙ୍ଗା, ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଏବଂ ତିନି ଜଣଙ୍କର ହତ୍ୟା ହୋଇଥିଲା, ତାଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତିକୁ ଏବଂ ଅଂଶଗ୍ରହଣକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ A3 ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ବିଦ୍ୱାନ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା A3 ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଭାଉଜ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 9 କୁ ଲେଖାଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା ଚିଠି, ପ୍ରଦର୍ଶ 49 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ଏହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ A1 ସହିତ A3 ଏହି ଘଟଣାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ଏହା ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଚିଠିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ନିବେଦନ କରାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତିଟି ଥିଲା ଯେ A3 ଘଟଣା ପରେ ତୁରନ୍ତ ପଳାୟନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଗିରଫଦାରୀ ଏଡ଼ାଇ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ପଳାୟନ ଭାରତୀୟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମ, 1872ର ଧାରା 8 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆଚରଣ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଦୋଷ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ସହିତ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବା ଉଚିତ । ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲେ, ଯାହା ଉପରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିବାଦ ନାହିଁ । ଆମେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ ଦୁଇଟି ଚିଠିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ପିଡବ୍ଲ୍ୟୁ 23 ର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି ତାଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ

ଏବଂ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସରଣ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅତିରିକ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ - ଦାରା ସିଂହ (A1)

42. ଉପସ୍ଥାପିତ ତଥ୍ୟରୁ ଆମେ ଯାହା ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛୁ ଏବଂ ବାହାର କରିଛୁ, ତାହା ବ୍ୟତୀତ ଏହା ଦର୍ଶାଇବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଘଟଣା ସମୟରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତମାନେ ଦାରା ସିଂଙ୍କ ନାମରେ "ଦାରା ସିଂ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" ଭାବରେ ସ୍ଲୋଗାନ ଦେଇଥିଲେ । ଘଟଣାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏତଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସ୍ଲୋଗାନର କାହାଣୀ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସ୍ଲୋଗାନ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ନାମରେ ରହିଛି, ଯାହା ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ଚିହ୍ନଟକୁ ସମର୍ଥନ କରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, କେତେକ ସାକ୍ଷୀ ଫଟୋ ପରିଚୟ ଦ୍ୱାରା ଦାରା ସିଂହଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିଥିଲେ । ଫଟୋ ଚିହ୍ନଟ ଏବଂ କାଠଗଡାରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରମାଣିକ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ଆଲୋକପାତ କରିସାରିଛୁ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଆମେ ସୂଚାଇଛୁ ଯେ ଅନ୍ୟ ଅନୁମୋଦକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ସେହି ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷୀ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୁଇସିଲ୍ ବଜାଇବା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ।

43. ଯଦିଓ ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଦାରା ସିଂଙ୍କ ପାଇଁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ପରେ ଏବଂ ଏହା ଏକ ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲା ନୁହେଁ ବୋଲି ଜାଣିବା ପରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡକୁ ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । *ବଚନ ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* AIR 1980 SC 898, *ମଚ୍ଛି ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* (1983) 3 SCC 470, *କେହର୍ ସିଂ ବନାମ ରାଜ୍ୟ (ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ)* (1988) 3 SCC 609 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ଭଲ ଭାବରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି । ଉପରୋକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ ଆଇ.ପି.ସି. ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ, ସାଧାରଣ ନିୟମ ହେଉଛି ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ କେବଳ ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲାରେ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଏକ ମାମଲା ବିରଳରୁ ବିରଳତମ ମାମଲା ମଧ୍ୟରେ ଆସୁଛି କି ନାହିଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହାକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ହ୍ରାସକର ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଟିପ୍ପଣୀ ଦେବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଅପରାଧରେ କିଛି

ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା କି ନାହିଁ ଯାହା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡକୁ ଅଯଥେଷ୍ଟ କରିଥାଏ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ କରେ । ତେବେ, ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଘଟିବାର 12 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଗଲାଣି, ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ ପୂର୍ବ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଗୁଡିକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

44. ଯଦିଓ ଏକ ତର୍କ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ କେବଳ ସିବିଆଇର ଆଇ.ଓ., ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55 ଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପରେ, ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଦୃଢ଼ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ବିବୃତି ଦେଇଥିବାରୁ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ସମଗ୍ର ମାମଲାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ ପଡିବ, ବିଚାରଣ ଅଦାଲତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା କାରଣ ପାଇଁ ଆମେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ । ଆମେ ନିଜେ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛୁ ଯେ କିଛି ସାକ୍ଷୀ ସ୍ଥାନୀୟ ପୋଲିସ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କିମ୍ବା ଘଟଣାର ପରଦିନଠାରୁ କ୍ୟାମ୍ପ୍ କରୁଥିବା ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରୀୟ ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଘଟଣା ବିଷୟରେ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରିନଥିଲେ । ତେବେ, ସି.ବି.ଆଇ. ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ, ବିଶେଷ କରି ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 55 ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟାସ ବିଷୟରେ, ଯଦିଓ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ କେତେକ ତ୍ରୁଟି ରହିଛି, ଏହାକୁ ହେୟଜ୍ଞାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେହିପରି, ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏହି ଘଟଣାର ସାକ୍ଷୀ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଉଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି ପରିବାରର ବଡ଼ ସଦସ୍ୟମାନେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇନଥିଲେ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ବୟସ୍କମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରି ପାରିଥାଆନ୍ତା ଏବଂ ପି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. 5 ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା, ଯିଏକି ଘଟଣା ଦିନ ନାବାଳକ ଥିଲେ । ଆମେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ସତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ପୂର୍ବରୁ ଆଲୋଚନା କରିସାରିଛୁ ଏବଂ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛୁ ଯେ କେତେକ ବିଷୟକୁ ବିଚାରଣ ବିଚାରପତି ତଥା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

45. ପରିଶେଷରେ, କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ବିଷୟରେ, ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ମତ ସମ୍ଭବ, ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଥିବା ମତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ଅନୁମାନ ହେଉଛି ଅପରାଧିକ ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ର ଏକ ମୌଳିକ ନୀତି । ଆହୁରି, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ଅନୁମାନ ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ସୁଦୃଢ଼,

ପୁନର୍ବାର ନିଶ୍ଚିତ ଏବଂ ମଜବୁତ ହୋଇଛି । [*ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*, (2009) 14 SCC 501 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 23), *ସମ୍ଭାଜୀ ହିନ୍ଦୁରାଓ ଦେଶମୁଖ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ*, (2008) 11 SCC 186 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 13), *ରଘୁନାଥ ବନାମ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ*, (2003) 1 SCC 398 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 33) ଏବଂ *ଅଲ୍ଲାରଖା କେ. ମନସୁରୀ ବନାମ ଗୁଜରାଟ ରାଜ୍ୟ*, (2002) 3 SCC 57 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 6 ଏବଂ 7) ଦେଖନ୍ତୁ] । ପୂର୍ବ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ, ଆମେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୁକ୍ତମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ଗରିବ ଆଦିବାସୀ, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ମାମଲାର ଦୋଷତ୍ରୁଟି ଏବଂ ଦୁର୍ବଳତା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିଛୁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଯଥାର୍ଥ ମତ ଅନୁସାରେ, ସେମାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତତା ବିଷୟରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଢ ସାକ୍ଷ୍ୟର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । କେତେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆଦେଶ ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସହିତ ଆମେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହମତ ।

ଉପସଂହାର

46. ଆମ ଭଳି ଦେଶରେ, ଯେଉଁଠାରେ ଜାତି କିମ୍ବା ଧର୍ମ ଆଧାରରେ ଭେଦଭାବ ନିଷିଦ୍ଧ, ଅନ୍ୟ ଜାତି କିମ୍ବା ଧର୍ମର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜୀବନ ନେବା ସମାଜ ଉପରେ ଏକ ବିପଜ୍ଜନକ ଏବଂ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ । ଏହା ଆମ ସମ୍ବିଧାନର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିବା ଶୃଙ୍ଖଳିତ ସମାଜର ମୂଳାଧାରକୁ ଆଘାତ କରେ । ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଉପରେ ଆମର ଧାରଣା ହେଉଛି ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ରର କୌଣସି ଧର୍ମ ରହିବ ନାହିଁ । ଧର୍ମ, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଉପାସନାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନକରି ରାଷ୍ଟ୍ର ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ଏବଂ ଧାର୍ମିକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ସମାନ ଏବଂ ଉଚିତ୍ ସମ୍ମାନ ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିବ ।

47. ଭାରତର ତତ୍କାଳୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀ କେ.ଆର. ନାରାୟଣନ ଥରେ ତାଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣରେ କହିଥିଲେ ଯେ "ଭାରତୀୟ ଏକତା ସହିଷ୍ଣୁତାର ପରମ୍ପରା ଉପରେ ଆଧାରିତ, ଯାହା ଏକା ସମୟରେ ଏକାଠି ରହିବା ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବହାରିକ ଧାରଣା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ସତ୍ୟ ଏବଂ ସଦଗୁଣର ସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ଧାରଣା" । ଆମେ ଏହି ଆଶା ସହିତ ମଧ୍ୟ ଶେଷ କରୁଛୁ ଯେ ଭାରତର ଅସଂଖ୍ୟ ଧର୍ମ ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ସମୃଦ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଣିବାରେ ଧର୍ମ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଛି ବୋଲି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସମସ୍ତ ଧର୍ମ ପ୍ରତି

ଯଥାର୍ଥ ସମ୍ମାନ ଦ୍ୱାରା ସାକାର ହେବ । କାହାରି ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସରେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ ।

48. ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଏପରି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସଠିକ୍ ଅଟନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, କୌଣସି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଅନୁଯାୟୀ, ଯାହା ଆମେ ପୂର୍ବ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଛୁ, ସାକ୍ଷୀମାନେ (A1) ଏବଂ (A3)ଙ୍କର ଭୂମିକାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ସହିତ ଆମେ ସହମତ ଏବଂ ଏହାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରୁଛୁ ଏବଂ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀ ଦାରା ସିଂ (A1), ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମ (A3) ଙ୍କ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥିବା ଆଜୀବନ କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖିଛୁ । ସେହିଭଳି, ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ତଥ୍ୟର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ମାମଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଦୃଢତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦୋଷ ମୁକ୍ତିର ଆଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରୁଛୁ, ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ଗରିବ ଆଦିବାସୀ ।

49. ଫଳସ୍ୱରୂପ, ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲ @ ଦାରା ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1366/2005, ମହେନ୍ଦ୍ର ହେମ୍ବ୍ରମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1259/2007 ଏବଂ ସିବିଆଇ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1357-1365 ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଏନ୍.ଜେ. ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ଖାରଜ ହେଲା ।

ଶେଷ ଟିପ୍ପଣୀ: ଉପରୋକ୍ତ 21.01.2011 ତାରିଖର ରାୟର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 43 ର ଶେଷ ଭାଗ (ପୃଷ୍ଠା 993 ରେ) ଏବଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 47 ର ଶେଷ ଭାଗ (ପୃଷ୍ଠା 995 ରେ) ସେହି ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ 25.01.2011 ତାରିଖର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ ହେଲା ।

ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପାଲ @ ଦାରା ସିଂହ ବନାମ
ଭାରତ ଗଣରାଜ୍ୟ [ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ପି. ସଥାସିଭମ]

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:
ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଅନୁବାଦକ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।